

ΦΥΛΛ. 18

TOM. A.

Η ΠΑΝΔΩΡΑ.

ΣΑΡΑ Θ...

Παρά Σαρ-Λαμβέρτου.

Εκ του Γαλλικού.

Εἶχον παρήθη πέντε ἔτη ἀφ' ὅτου ἀπεκεράτωτα τὰς περιηγήσεις μου καὶ ἀφ' οὗ ἐπορεύθαι τὸν ἀνθρώπον εἰς τὰ διάφορα μέρη τῆς Εὐρώπης, εἰς τὰς μεγάλας πόλεις, εἰς τὰς αὐλάς, καὶ εἰς τὰς ἐπιφθονωτέρας καταστάσεις τοῦ βίου, ἐμείνα πεπεισμένος ἔτι οἱ τόποι οὗς εἶδον ὦ; καὶ ὁ ἐμός αὐτός δέν ἦτον ἡ πατρίς τῆς εὐτυχίας καὶ τοῦ ἁρθοῦ λόγου· ἡ οἰκογένειά μου ἤθελε νὰ με νυμφεύσῃ ὁ πατήρ μου ἢ νὰ εὖρη δι' ἐμέ σύζυγον ἧτις νὰ με κάμη νὰ

λησμονήσω συγγενῆ τινά ἧς εἶχον ἐρατῆ κατὰ τὴν παιδικήν μου ἡλικίαν, καὶ ἧς ὁ θάνατος με ἀπεστέρησεν. Ἐν τοσούτῳ ἤ'ελε νὰ ἐνατχοληθῶ εἰς τὰ κτήματα ἅπερ ἐμελλον νὰ χορηγηθῶσιν εἰς ἐμέ κατὰ τὴν στιγμήν τῆς νυμφεύσεώς μου· μ' ἀπέστειλεν ἐπομένως πρὸς τὸ βόρειον τῆς Σκωτίας ὅπου ἔχομεν γῆν κατὰ τὰ περίε τοῦ Ἀβερδίνου. Ἀνεχώρησα περὶ τὰ τέλη τοῦ ἔτους· ὁ ἥλιος ἦτον περὶ τὰς δυσμὰς, ὅπταν ἐβήατα εἰς ἀπόστασιν ὀκτὼ μιλίων ἀπὸ τοῦ Χαρστέδ (οὕτως ἐκαλεῖτο τὸ κτῆμα τοῦτο). Ἐγνώριζον ἤδη ὅτι τὸ χωρίον εἶχε κακὰς κατοικίας καὶ κακὰ ἐπιπλα καὶ ἐπομένως θὰ εὔρισκον ἐκεῖ κακὸν γεῦμα καὶ κοκὴν κλίην, καὶ ἐν τούτοις ἤμην κεκμηκώς καὶ ἐπεινών· διὸ καὶ ἀπεράσιμα νὰ δ' ανυκτερεύω εἰς ἐπαυλίν τινά ἧς ἡ θέσις καὶ πρόσοψις τις ἀνέσεως, καθαριότητος καὶ χωρικῆς ἀφθονίας εἰλκυσαν τὴν προιοχὴν μου.

Ἡ ἀγροικία αὕτη ἔκειτο ἐπὶ κατωφερείας λορίσκου σκέποντος αὐτὴν ἀπὸ τοῦ δυτικοῦ ἀνέμου τοῦ τοσοῦτον βιαίου κατ' ἐκείνους τοὺς τόπους καὶ ἀπέειχεν ἑκατόν πήχεις ἀπὸ τινος μικροῦ ποταμοῦ ῥέοντος εἰς κοιλάδα χαρίεσσαν· περιεκύκλουν δὲ αὐτὴν λιβάδια τεχνητά, δεινῶνες πλήρεις σικερομηλεῶν καὶ λαχανοφόροι ἀγροί· κατὰ τινα ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς οἰκίας ὑπῆρχε μικρὸν δάσος φηγῶν ἵπποι, βόες καὶ πρόβατα ἔβοσκον εἰς τὴν κοιλάδα καὶ ἐπὶ τῶν λόφων τέσσαρα παιδία χαριστάτης ὄψεως ἐπαιζον εἰς αὐλὴν γέμισσαν παντοδαπῶν πτηνῶν. Εἰς τὴν κύλην τῆς αὐλῆς εἶδον γυναῖκα εἰκοσιπέντε ἕως τριάκοντα ἐτῶν τὴν ἡλικίαν· ἦτον δ' αὕτη ξανθὴ καὶ νεαρὰ τὴν ὄψιν ἂν καὶ ὀλίγον ἡλιοκαῆς. Εἶχε μεγάλους μέλανας ὀφθαλμοὺς καὶ στήθος λευκότερον ὅπερ εἶχεν ὀλοκλήρως ἀνοιχτόν, διότι ἐθήλαζε βρέφος πάντε ἕως ἕξ μηνῶν. Ἡ φυσιογνωμία τῆς ὥραιας αὐτῆς χωρικῆς μοί ἐφάνη ὅτι δὲν μοί ἦτον ἀγνωστος· τὴν ἠρώτησα τίνος ἦτον ἡ ἀγροικία αὕτη καὶ ἀνευνάμεθα ἐγὼ καὶ οἱ ἄνθρωποι μοι νὰ διανυκτερεύσωμεν εἰς αὐτὴν. βεβαίων συγχρόνως αὐτὴν ὅτι οἱ ξενοδόχοι μοι θὰ μείνουν εἰς ἄκρον εὐχαριστημένοι ἀπὸ ἡμῶν. Μοί ἀπεκρίθη ὅτι ἡ ἀγροικία ἦτον τοῦ ἀνδρός τῆς, ὅτι οὐδεὶς διέμενεν εἰς αὐτὴν ἐπὶ πληρωμῇ, ἀλλ' ὅτι ἐδέχοντο ὀλίπως κάλλιον ἐδύναντο πάντα ξένον οἰαζέσθαι τὰ ξένους· μοί ἐπρότεινε δ' ἐν τῷ ἄμα νὰ ἀριπνεύσω, καὶ με ὠδήγησεν εἰς τὸ ὅπερ μοί εἶχε προσηλωμένον δωμάτιον· τὸ δωμάτιον τοῦτο ἦτον χορῖον· τὰ ἐπιπλατῆσαν ἀπλᾶ καὶ καθάρια· ἀπὸ τοῦ παραθύρου ἡ ὄρασις ἐξετείνετο καὶ ἐδοῦθιζετο εἰς τὴν κοιλάδα, ἀκολουθῶντα τὸν ῥοῦν καὶ τὰς περιελίξεις τοῦ ποταμοῦ.

Ἡ Σάρα Φίλιπ (οὕτως ὠνομάζετο ἡ εὐειδὴς αὕτη γυνὴ) μοί εἶπεν ὅτι ἐκείνη μὲν ἐμελλε νὰ ἐτοιμάσῃ τὸ δείπνον μου, ἐγὼ δὲ ἐν τοσοῦτῳ ὅτι ἐδύναμην νὰ ἐκλεξῶ πρὸς ἀνάπαυσιν ἢ τὸ δωμάτιόν μου ἢ ἔδραν ὑποκάτωθεν δένδρων πλησίον μικρᾶς βρύσεως ἢ ἐσπέρα ἦτον τερπνὴ, ὁ ἀὴρ ἐν τῷ διαστήματι τῆς ἡμέρας ἦτον καυστικός· διὸ καὶ ἐπροτίμησα τὸν κῆπον. » Ἐχεις δίκαιον, μοί εἶπεν ἐκείνη, θὰ ἀπολαύσῃς ἐνταῦτῳ δύο τῶν μεγίστων μας ἡδονῶν, τὴν δρόσον μετὰ τὸν καύσωνα, καὶ τὴν ἀνάπαυσιν μετὰ τὸν κάματον· ἐν τούτοις ἂν θέλῃς νὰ ἀναγνώσῃς μέχρι τῆς ὥρας τοῦ δείπνου, ἰδοὺ βιβλία· » καὶ λέγουσα ταῦτα, μοί ἐδειξεν ἐν ἀναγνωστήριον ὅπου εἰσῆλθον.

Ἡμεν περιέργως νὰ ἰδῶ βιβλιοθήκην χωρικοῦ· ἐνόμιζον νὰ εὕρω εἰς αὐτὴν τινὰ ἐκείνων τῶν μικρῶν βαρβάρων μυθιστορημάτων τῶν γραφομένων ὑπὸ Προθενσάλων, καὶ βιβλία τινὰ προσευχῆς· ἀλλ' εἶδον κατὰ πρῶτον τὰ συγγράμματα τοῦ Τύλλ, καὶ σχεδὸν ὅτι κάλλιστον ἔγραφε περὶ γεωργίας. Ἐξεπλάγην εὐρῶν ἐκεῖ τὰ ἀπομνημονεύματα τῆς ἀκαδημίας τῆς Βενέτης, βιβλίον ἀξιόλογον, ἀλλὰ γεγραμμένον εἰς γλῶτταν ἥτις ἔπρεπε νὰ ἦναι ἀγνωστος εἰς τοὺς ξενοδόχους μου· μετ' ὀλίγον δὲ δὲν ἀμφίβαλλον πλέον ὅτι ἐγνώριζον ἐκεῖνοι τὴν Γαλλικὴν, ἰδὼν ἐπὶ τραπέζης τὰ δοκίμια τοῦ Μονταίγνου, τὸ Φυσικὸν δίκαιον καὶ τὸ

ποίημα τοῦ Φυσικοῦ νόμου. Εἶδον προσέτι μετάφρασιν Γαλλικὴν τοῦ Proedium Rusticum, ποιήματος τοῦ Ἰησοῦτου Βανιέρου. Τὸ ἐπίλοιπον τῆς βιβλιοθήκης ἦτον εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶτταν· ἦταν δὲ τὰ βιβλία ταῦτα τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ λόρδου Σαφτετβουρῆ, τὸ Ἠθικὸν Σύστημα τοῦ Οὐτσεζον κτλ. καὶ πῶς λοιπὸν! εἶπον κατ' ἐμαυτὸν, βιβλία φιλοσοφίας εἰς οἰκίαν χωρικῶν! οἱ ἀριστοὶ τῶν Ἀγγλικῶν καὶ Γάλλων φιλοσόφων εἰς ἑπαυλίῳ πλησίον τοῦ Χαμστεδ! θὰ ἐκπλήττωνται βεβαίως αὐτοὶ εὐρισκόμενοι ἐνταῦθα! εἰς τί δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὅλα αὐτὰ τὰ βιβλία εἰς τοὺς καλοὺς τούτους ἀνθρώπους! αὐτὰ εἶναι βεβαίως εὐγενεὺς τινος ἐκ τῶν πέριξ ὅστις ἐλκυθεὶς ὑπὸ τὰ θελήγητρα τῆς ἐξουχῆς ταύτης ἢ ἴσως τῆς ξενοδόχου, διέσχεταί ἐνταῦθα τὴν ὥραν τοῦ ἔαρος. Μετὰ ταῦτα ἐτελείωσα τὴν ἐπιθεώρησιν τῆς βιβλιοθήκης, καὶ τότε εἶδον εἰς αὐτὴν μόνον βιβλία τινὰ τῆς μηχανικῆς καὶ τῆς πρακτικῆς ἱατρικῆς, τὰς μυθιστορίας τοῦ Ρίτσαρττου, μεταφράσεις τῶν εἰδυλίων τοῦ Θεοκρίτου, τῶν ἐκλογῶν καὶ τῶν γεωργικῶν τοῦ Βιργιλίου, καὶ τῶν ποιημάτων τοῦ Τιβούλλου, τοῦ Γέσνερ καὶ τοῦ Χάλλερ. Ἐκ δὲ τῶν ἡμετέρων ποιητῶν εἶδον μόνον τὰ ποιηματικὰ τοῦ Φίλιπ, τὰς τερπνότητας τοῦ ἀγροτικοῦ βίου κατὰ τοῦ Κώλεϋ, τεμάχια τινὰ τοῦ Σπέντσερ, τὸν μῦθον τοῦ Φιλήμονος καὶ τῆς Βαυκίδος κατὰ τοῦ Δρεῦδεν, καὶ τὰς Ὀδὰς τοῦ Θόμσωνος· ἐκ τούτων δὲ πάντων ἔλαβον τὸ ποίημα τοῦ Φυσικοῦ νόμου, καὶ ἐκάθησα ἐπὶ τοῦ ἐδράνου τῆς γλῶττης, διὰ νὰ τὸ ἀναγνώσω.

Ἄμα ἐκάθησα, ἤκουσα μεγάλης κραυγᾶς περὶ τὴν οἰκίαν· τὰ παιδία ἅπερ με εἶχον ἀκολούθησεν εἰς τὸν τὸν κῆπον καὶ με παρετήρουν μετὰ περιεργείας, ἔδραμον εἰς τὴν κύλην, καθὼς καὶ ἡ ξενοδόχος ἔβαινον δὲ πρὸς ἀπάντησιν ἀμάξης φορτηγοῦ κενῆς ἀγομένης ὑπὸ τοῦ ἐνοικιαστοῦ τοῦ κτήματος ὅστις ἐπέστρεφεν ἀπὸ τοῦ Ἀβερδίνου, ὅπου εἶχεν ὑπάγη νὰ πωλήσῃ βρίζαν καὶ ἐμείνειν ἡμέρας τινὰς διὰ ὑποθέσεις του. Ἐκ τοῦ τρόπου τῆς ὑποδοχῆς ἐγνώρισα εὐκόλως ὅτι οὗτος ἦτον ὁ κύριος τῆς οἰκίας· ἡ γυνὴ του ἔλαβεν εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς δύο τῶν τέκνων τῆς καὶ τὰ ὕψωσε μέχρι τῶν παρειῶν του τὰς ὁποίας ἐφίλησεν· συγχρόνως δὲ ἐκράτει ἐκεῖνος ἐκ τῶν χειρῶν ἄλλα δύο τῶν τέκνων του ἅπερ ἐπρόσμενον καὶ αὐτὰ τὴν ὥραν τοῦ νὰ τὸν φιλήσουν, μετὰ τὰς γλυκείας ταύτας φιλοφροσύνας ἦλθον ὅλοι πρὸς τὸν κῆπον, καὶ ἐγὼ προέβην πρὸς ἀπάντησίν των. Ὁ ἐνοικιαστὴς ἦτον ἄνθρωπος τριακοντούτης καὶ εἰς ἄκρον κομψός, τὸ πρόσωπόν του ἦτον εὐειδές, καὶ ἡ φυσιογνωμία του εὐγενὴς καὶ χαρίεσσα· με εὐχαρίστησε, διότι ἐπροτίμησα τὴν οἰκίαν του πρὸς διανυκτέρευσιν· ἔπειτα ἀνεχώρησεν, καὶ εἰσῆλθον ὁμοῦ εἰς δωμάτιον ἐπικείμενον εἰς τὸν κῆπον· ἐπειδὴ δὲ τὸ παράθυρον ἦτον ἀνοιχτόν, τοὺς εἶδον νὰ διευθυνθῶσι πρὸς λίκνον ὅπου ἐκοιμάτο τὸ πέμπτον τέκνον των· ἐκυπτον ἀμφοτέρω ἐπὶ τοῦ λίκνου, καὶ βλέποντες τὸ βρέφος ἀμοιβαδόν, ἐβλεπον ἀλλήλους, κρατούμενοι ἀπὸ τῶν χειρῶν καὶ μειδιῶντες, ἐγὼ δὲ ἔμεινα καταγεγοητευμένος ἐκ τῆς θελκτικῆς θεᾶς τῆς συζυγί-

κῆς ταύτης ἀγάπης καὶ τῆς πατρικῆς φιλοστοργίας.

Τὸ δείπνον ἦτον ἑτοιμον, καὶ ἀπῆλθον νὰ καθήσωμεν εἰς τὴν τραπέζαν. Οἱ ξενοδόχοι μου μὲ ἐζήτησαν τὴν ἄδειαν νὰ συνδειπνήσωσι μεθ' ἡμῶν οἱ ὑπηρετῆται καὶ αὐτῶν καὶ ἐμοῦ· τὸ ἐδέχθη· ἡ τραπέζα ἦτον καλῶς εὐτρεπισμένη· τὰ φαγητὰ ἦσαν ποσειδονικὰ, λαχανικὰ καὶ βωδινὸν ψητὸν κρέας, ὅλα δὲ τῆς καλλίστης ποιότητος· αἱ ἑδραὶ ἦσαν ἀναπαυτικαί, ἐν δὲ μόνον θρόνιον ὑπῆρχε προσδιορισμένον δι' ἓνα γέροντα ὅστις ἦτον ὁ πατὴρ τοῦ ἐνοικιαστοῦ· μοὶ τὸν ἐπαβρόησιάν μου μετ' ὑπεδέχθη μετὰ μεγάλης φιλοφροσύνης καὶ ἐκαλήσικεν.

Ἐγὼ ἐκάθησα πλησίον τῆς γυναίκος τοῦ ἐνοικιαστοῦ, παρετήρησα δὲ ὅτι ἐστειλε μίαν νέαν ὑπηρετίδα νὰ καθῆσθαι πλησίον ἐνός νέου ποιμένος· ἠρώτησα ἂν ἦναι νεοῦπανδρὸς· δὲν εἶναι ὑπανδρευμένοι, μοὶ εἶπεν ἐκείνη, ἀλλ' ἀγαπῶνται, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐνταμώθησαν δι' ἕλης τῆς ἡμέρας, θὰ εὐχαριστηθῶσι καθήμενοι πλησίον. Εἶδον ὅτι ἐστειλεν εἰς ἓνα τῶν ὑπηρετῶν τῆς φαγητὸν τι εἰς ἄκρον ἀγαπητὸν του εὐρισκόμενον ἐκεῖ μόνον δι' ἐκείνον· ἔδωκε σίκερα εἰς ἐκείνους ὧν αἱ ἐογατῖαι ἦσαν αἱ μᾶλλον ἐπίπονοι· εἶδεν τὸν λόγον τῆς ἐκλογῆς τῶν παρατεθειμένων φαγητῶν, καὶ ἐνεγε διατί τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἶδη τινὰ λαχάνων δὲν ἐφαίνοντο ἐπὶ τῆς τραπέζης, διατί ἐπροτίμησεν ἄλλα εἶδη, καὶ διατί ἐκλίβη τὸ δεῖνα καρύκεισμα, καὶ ὅτι ὅλα ταῦτα τὰ ἔκαμε διὰ νὰ ἀυξήσῃ τὴν ἡδονὴν τοῦ δείπνου. Ἡ γυνὴ αὕτη μοὶ ἐφαίνετο παραδοξὸς· ὁ δὲ ἐνοικιαστὴς εἶχε καὶ αὐτὸς τὰς αὐτὰς φιλοφροσύνας τὰς αὐτὰς ἐπιτηδεύσεις ὡς πρὸς τὰς ἡδονὰς τῆς τραπέζης. Τὸ δείπνον ἦτον ἀπλοῦν καὶ ἐξαιρετὸν· οἱ ὑπηρετῆται εἶχον οἰκειότητα πρὸς τοὺς κυρίους των· καὶ σέβας μὲν δὲν ἐδείκνυσον πρὸς αὐτούς, πολὺν ὅμως ζῆλον καὶ πολλὴν ἀγάπην.

Ἀφ' οὗ κατεπαύθη ὀλίγον ἡ πείνα, ἤρχισεν συνομιλία· ὁ ἐνοικιαστὴς μοὶ ἀπέτεινεν ἐρωτήσεις περὶ τῆς φύσεως τῶν τόπων οὓς εἶχον διέλθῃ, καὶ ἀφ' οὗ μοὶ ἐπῆνεσε τὰ περὶ τῆς ἐπαυλεύσεώς του, μετ' ἐκείνην νὰ μείνω τὴν ἐπαύριον διὰ νὰ τὰ ἰδῶ· ἡ γυνὴ του καὶ ἐκεῖνος καταγίνοντο εἰς τὸ νὰ μετ' εὐχαριστήσουν, χωρὶς νὰ λησμονήσουν τοὺς ὑπηρετῆτας των, τοὺς μὲν ἐπῆνον διὰ τὴν φαιδρότητα των εἰς τὴν ἐργασίαν, τοὺς δὲ διὰ τὴν ἐκδούλευσιν, τοῖς ὠμίλου δ' αὖ τὴν λαμπρότητα τῆς ἡμέρας, διὰ τὸ ἄστρο τῆς ἀγρόδος, διὰ τὰ ἄνθη, διὰ τὰς ἐλπίδας τοῦ θερούς, διὰ τοὺς ἐρωτὰς των. Οἱ ὑπηρετῆται ὠμίλου καὶ αὐτοὶ μεταξὺ των δι' αὐτὰς τὰς θελκτικὰς ἡδονὰς, καὶ ὅλοι ἐφαίνοντο νὰ τὰς αἰσθάνωνται.

Πρὸ πάντων πρὸς τὸν γέροντα ἐπετείνοντο. Οὐδέποτε εἶδον γέροντα πλέον εὐπροσῆγορον, πλέον εὐθυμον· τὸ εἶπον εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ ἐνοικιαστοῦ, καὶ, Κύριε, μοὶ ἀπεκρίθη, ἐκεῖνοι οἱ γέροντες οὓς παραμελοῦμεν γίνονται κατηρεῖς καὶ εὐτροποὶ, ὅταν ὁμῶς ἀκόμη τοὺς μετροῦμεν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, εὐχαριστοῦνται καὶ εἶναι γλυκαῖς. Εἶδον ὅτι παρεκίνοῦν τὸν καλὸν ἄνθρωπον νὰ πίνῃ· εἰς τοῦτο ἐξενίσθη ὀλίγον, μοὶ εἶπε δὲ ἡ γυνὴ τοῦ ἐνοικιαστοῦ, Κύριε, φρονῶ ὅτι κατὰ τὸ διάστημα τῆς ζωῆς μας πρέπει

νὰ καταγινώμεθα εἰς τὸ πῶς νὰ ἀργοπορήσωμεν τὸ γῆρας· κατὰ δὲ τὸ γῆρας νὰ περιοριζώμεθα εἰς τὸ νὰ ἀνακαλώμεν τὸ αἶσθημα τῆς ζωῆς. Αἱ ἀποκρίσεις αὗται μετ' ἐξέπληξαν, καὶ μὴ ἀμφισβάλων πλέον ὅτι ἡ βιβλιοθήκη ἦτον εἰς χάρισιν τῶν ξενοδόχων μου, τοῖς ὠμίλησα περὶ τῶν βιβλίων των, μοὶ ἔδωκαν δ' ἐκεῖνοι πνευματώδεις ἀποκρίσεις, καὶ ἐν τῇ ἐκστάσει μου διὰ τὰς γνώσεις αὐτῶν καὶ μάλιστα τῆς Σάρρας, ἀνέκραξα· Πῶς, νέα γυνὴ! εἰς ἀγροικίαν! Αἱ δὲν γνωρίζεις τὴν Σάρραν, μοὶ εἶπεν ὁ γέρον, ὅστις εἶχεν ἀρχίσει νὰ ἦναι ὀλίγον οἰνόληπτος. ὦ! ἡθεὶς καρδιά! ὦ θεὶα καρδιά! ἂν ἤξευρες τί ἄφησεν ἐκείνη δι' ἡμᾶς! ὦ! ἂν ἐδυνάμην νὰ ἐγερθῶ, θὰ ἐσπεύδον νὰ φιλήσω τοὺς πόδας τῆς, ἡ Σάρα μοὶ ἐφάνη ὡς νὰ ἐφοβείτο τὴν ἀθυροστομίαν τοῦ πενθεροῦ τῆς· ἦτον τετραγαμμένη καὶ ἡρυθρία, ὁ Φίλιψ (ταῦτο τὸ ὄνομα ἦτον τοῦ ἀνδρός τῆς) παρεκάλεσε τὸν γέροντα νὰ μὴν ἀνακαλύψῃ τὸ τόσον μέγα μυστήριον· οὐδὲν λέγω, εἶπεν ὁ καλὸς ἄνθρωπος· οὐδὲν λέγω· νεάνις τόσον ὠραῖον, ἔχουσα τόσον πλοῦτον καὶ τόσην μάθησιν, ὅταν σήμερον ὀδηγῇ ἐνίστοτε φορητὸν ἀμάξιον, ἐνθυμεῖται τὴν ἀρμάμαξάν τῆς!... ἡ Σάρα ἠγέρθη, διέταξε νὰ ἀπάρησιν τὰ φαγητὰ καὶ νὰ φέρωσι τὰ ὀπωρικά· ἦσαν δὲ ταῦτα φράγουλαι ἀρωματικώταται, φραγκοστάφυλα, κεράσια καὶ ἐξαιρετὸν ἀρρόγαλα· συγχρόνως νέαι θεραπαινίδες ἐκκόρπιζον ἄνθη κατὰ τὰ περίεξ τῆς τραπέζης καὶ περὶ τὰ πινάκια.

Τὸ θέαμα τοῦτο ἐχαροποίησε τὸν καλὸν γέροντα, καὶ εἶπε παραδοθεὶς ὅπως εἰς αὐτὸ, εἶτε φοβούμενος μήπως δυσαρεστήσῃ τὴν νύμφην του, ἐσώπησε· δὲν διέταξε νὰ φέρωσιν ἄνθη κατὰ τὴν πρώτην παράθεσιν, μοὶ εἶπεν ἡ Σάρα, διότι τότε ἡ ὄσμη τῶν φαγητῶν εἶναι πολὺ εὐάριστος, ἀλλ' ἄλλα παρέλθῃ ἡ ὄρεξις, δὲν θέλομεν πλέον νὰ τὴν ὀσφρανθῶμεν, καὶ τότε εὐρίσκωμεν εὐάριστον τὸ ἄρωμα τῶν ἄνθων· ἐθαύμαζον ἐγὼ τὸ νοσητικὸν τῆς Σάρρας· εἰς τὸ νὰ καθιστᾷ τὰ τερπνὰ αἰσθημὰτα εἶτι τερπνότερα, καὶ πόσας ἐφεύρισκεν ἡδονὰς, χωρὶς νὰ παρεκτραπῇ διόλου τῆς πλέον ἀπλῆς φύσεως. Ὁ Φίλιψ καὶ ἡ Σάρα μοὶ ἐφαίνοντο τασοῦτον ἰτρυφῶς συνδεδουμένοι μεταξὺ των, τοσοῦτον εὐτυχεῖς! οὐδέποτε εἶδον ἕνωσιν τόσον τερπνὴν, διότι σπανίως εὐρίσκονται μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων αἱ μεταξὺ αὐτῶν εὐρισκόμεναι ὁμοιότητες· εἶχον τοὺς αὐτοὺς βαθμοὺς τῆς εὐαισθησίας, τὰς αὐτὰς ὀρέξεις, τὰς αὐτὰς ιδέας.

Ὀλίγον μετὰ τὸ δείπνον οἱ ξενοδόχοι μου μετ' ἐφρονεῖς τὸ δωμάτιόν μου· ὁ Φίλιψ μετ' ἔκαμε νὰ παρατηρήσω τὴν ὠραιότητα τῆς νυκτός, τὸν σπινθηροβολοῦντα χρυτὸν τῶν ἀστρῶν, καὶ τὴν σιωπὴν τῆς νυκτός ἐκείνης, καθ' ἣν ἡ φύσις ἐπιτάττει τὴν ἀνάπαυσιν. Ἡ Σάρα ἀπῆλθε νὰ ἰδῇ τὰ τέκνα τῆς, ὁ Φίλιψ ἔδωκε τὰς διαταγὰς του, ἐπεσκέφθη τοὺς σταύλους του, καὶ τὸ εὐτυχὲς ζεῦγος ἀπῆλθε νὰ συμερισθῇ ἀρχετὰ καλὴν κλίνην.

Ἐγὼ δυσκόλως ἐδυνάμην νὰ ἀποκοιμηθῶ· τὰ ὅσα πρὸ ὀλίγου εἶχον ἰδῆ μοὶ ἐφαίνοντο ὄνειρον, τοιοῦτο δὲ ὄνειρον ὥστε ἐπεθύμουν νὰ διαρκέσῃ καθ' ὅλην μου τὴν ζωὴν.

Ἐξύπνησε πρῶτ', ἀλλὰ διόλου δὲν εἶχον ὄρεξιν νὰ

ἀναχωρήσω, ἐλάτρευον τοῦ ξενοδόχου μου, τὴν κατοικίαν των, τὸ εἶδος τῆς ζωῆς των, τὴν σύμκνοιαν τῶν ὑπηρετῶν, τὴν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐπικρατοῦσαν γαλήνην καὶ εὐθυμίαν ταῦτα πάντα με ἐγοήτευον· ἂν μόνον ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχη τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν κακῶς διοργανισμένα, εὐχκριστεῖται εὐρισκόμενος πλησίον τῆς εὐδαίμονος ἀρετῆς καὶ θεωρῶν τὸ τόσο γλυκὺ θέαμα τῶν ἡδονῶν τῆς. Ἠγέρθη ἐν τούτοις, ἀλλ' αἰσθανόμενος βαθεῖαν λύπην διότι ἐμελλον νὰ καταλείψω τὴν καλὴν ἐπαυλίαν.

Ἄμα ἐνδυσθεὶς, κατέβη εἰς τὴν αὐλὴν ὅπου εἶρον τὸν Φίλιψ καὶ τὴν Σάραν· ὁ ἥλιος εἶχεν ἀνατείλει πρὸ ὀλίγου· ὁ οὐρανὸς διετήρει εἰσέτι ἴχνος τι ἐλαφρὸν ἐκείνου τοῦ λαμπροῦ κιτρίνου χρώματος ὅπερ διαδεχόμενον τὸ ἐκ τοῦ λυκαυγοῦς προσερχόμενον λευκόν, προηγείται τοῦ βαθίως κυανοῦ τοῦ ἐπικρατοῦντος κατὰ τὸ δάκτυμα τῆς ἡμέρας. Τὸ ἄρωμα τῶν δένδρων καὶ τῶν φυτῶν διεδίδετο πανταχοῦ, καθὼς καὶ ἐκεῖνος ὁ μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου δροσερὸς ἀὴρ οἱ ἀγροὶ, οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῶα ἀνελαμβάνον τὴν κίνησιν των, τὰ ποίμνια ἐξέρχοντο τοῦ σταθμοῦ, αἱ περιστέραὶ τοῦ περιστερεῶνος, αἱ ὄρνιθες διεσπείροντο εἰς τὴν αὐλὴν, καὶ αἱ ὑπηρεταὶ ἠτοιμάζοντο διὰ τὴν ἐργασίαν ὁμολογῶ ὅτι τότε κατὰ πρῶτον ἠθάνθη τὴν ἡδονὴν τοῦ νὰ ἰδῶ τὴν ἀρχὴν τῆς ἡμέρας, καὶ εἶμαι πεπειθμένος ὅτι ὁ Φίλιψ καὶ ἡ Σάρα ἐν τῷ μέσῳ τῶν κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν φροντίζωντων ἠθάνοντο καὶ οὗτοι τὴν ἡδονὴν ταύτην.

Παρετήρησα ὅτι διανεμόντες τὰς διαφόρους ἐργασίας, ἔβατον πάντοτε πολλοὺς ἐργάτας ὁμοῦ ἐλεγον μάλιστα εἰς τοὺς ποιμένας νὰ φέρουν τὰ ποίμνια των εἰς τόπους τινὲς γειτνιαζοντας εἰς οὐς ἐργάζονται ἄλλοι ὑπηρεταὶ· τοῦτο μοὶ ἐφάνη παραδοξόν καὶ ἐξέφρασα τὴν ἀπορίαν μου εἰς τὴν Σάραν. Οἱ ἄνθρωποι, εἶπεν ἐκείνη, καθιστῶσι χαροποιὸν τὸ ὅπερ μετ' ἄλλων ἐργάζονται ἔργον, ἢ χαρὰ ἐνὸς μόνου διαδίδεται εἰς ὅλους· ἂν εἰς ποιμὴν αὐλῆς, ὁ ἕτερος ἄδει, πολλοὶ γεωργοὶ φέροντες τὸ ἄροτρον των εἰς πλησιοχώρους ἀγροὺς, καὶ μετέχοντες τῶν αὐτῶν καμάτων, τοὺς μετριάζουσιν ὁ εἰς διὰ τοῦ ἄλλου, συνομιλοῦσι περὶ τῶν ἐλπίδων των, καὶ συνενοῦνται ἐν τῇ σιότητι τῆς τύχης των· δὲν εἶδες ποτὲ ἐκείνας τῶν ἀγροτικῶν ἐργασιῶν τὰς οὕτως κοινὰς εἰς μεῖζονα ἀριθμὸν ἀνθρώπων συντηνωμένων ὡς χορτοκαπίαν, κούευμα, θέρος; ἐκεῖ βλέπεις τὴν διψάν, τὸν ἰδρωτὰ καὶ τὸν περβολικὸν κάματον.

Ὁ δὲ Φίλιψ εἶπε· Νομίζω, Κύριε, ὅτι ὑπάρχουσι τινὲς ἡδοναὶ τὰς ὁποίας διὰ νὰ αἰσθανθῶμεν καλῶς, πρέπει νὰ τὰς ἀπολαμβάνωμεν μετ' ἄλλων ἀπολαμβάνόντων αὐτὰς συγχρόνως· καθ' ὅσον μᾶλλον αἱ αἰθουσαι τῶν θεάτρων εἶναι πλήρεις, κατὰ τοσοῦτον αἱ συγκινήσεις καθίστανται ζωηρότεραι καὶ εὐαρεστότεραι· καὶ τοιαῦτα εἶναι πᾶσαι αἱ ἐκ τοῦ θαυμασμοῦ γεννώμεναι εἰς ἡμᾶς ἡδοναὶ, καὶ τί ἄλλο δυνάμεθα νὰ θαυμάσωμεν περισσότερον καὶ συνεχέστερον παρὰ ταύτην τὴν γῆν, τοῦτον τὸν οὐρανόν, ταῦτα τὰ ὕδατα, ταῦτα τὰ ὄρη, ταῦτα τὰ λιβάδια, πάσας τὰς χαριτάς καὶ πᾶσαν τὴν πλουσιότητα τῆς ἐξοχῆς; Φρονῶ

ἐξηκολούθησαν ὁ Φίλιψ, ὅτι τὰ παρὰ τῆς φύσεως εἰς πάντας κοινῶς χορηγούμενα ἀγαθὰ εἶναι κυρίως ἐκεῖνα ὧν ἡ ἀξία ἐπαυξάνεται, ὅταν ἀπολαμβάνονται συγχρόνως ὑπὸ πολλῶν ἀγαπῶμεν νὰ συμμεριζώμεθα τὴν ἡδονὴν ἡμέρας λαμπρᾶς, θίας εὐαρέστου, τοῦ ἀρώματος τῶν ἀνθῶν, διότι ὁ συμμερισμὸς οὐδὲν ἀφαιρεῖ. Ναι, εἶπεν ἡ Σάρα, καὶ ὅταν ὁ συμμερισμὸς οὐδὲν ἀφαιρεῖ ἐκ τῆς ἡδονῆς, τὴν αὐξάνει· οἱ ποιηταὶ ἐπῆρσαν πολὺ τὰ θελήγητρα τῆς μονώσεως, ὁμιλοῦντες περὶ τῶν θελήγητρων τοῦ ἀγροτικοῦ βίου. Κατ' αὐτοὺς φαίνεται ἐνίοτε ὅτι μόνον μακρὰν τῶν ἀνθρώπων δυνάμεθα νὰ ἀπολαύσωμεν τὴν εὐφροσύνην ταύτην· ἀλλὰ λέγοντες ταῦτα ἐννοοῦν τοὺς ἀνθρώπους τῆς αὐλῆς καὶ τῆς πόλεως, δηλαδὴ ἀνθρώπους ὧν ἡ ἡσυχία, ἡ σκληρὰ καὶ ἡ κούφος ψυχὴ θὰ ἐπέφερον ἐλάττωσιν εἰς τὸ θελήγητρον τῆς φύσεως· ἀπόδειξις βεβαία ὅτι οἱ ποιηταὶ ἠθάνοντο τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ κοινωνῶσι τὴν ἡδονὴν των διὰ νὰ τὴν αὐξήσωσιν εἶναι τὰ ὅτι ἐζωγράφισαν τὰ ἄπερ ἐθαύμαζον καλῶς, καὶ ἠθέλησαν νὰ μεταλιθώσιν τὰς ἀς ἔλαβον ἐντυπώσεις μέχρι καὶ τῶν ἐσχάτων μεταγενεστέρων.

Αὕτη ἡ δι' ἐμὲ ἰσὺν εὐφροσύνης συνομιλία διεκόπη ἐκ τῶν σωρηθῶν ἐξερχομένων τῆς οἰκίας χορτοκόπων· οὗτοι συνωδεύοντο ὑπὸ τοῦ πρωτοτόκου τῶν τέκνων τῆς Σάρας, ὅπερ ἐκράτει κτένα, καὶ ποτὲ βασιλεὺς δὲν ὑπερηφανεύθη διὰ τὸ σιληπρόν του τόσο, ὅσον τὸ παιδίον τοῦτο διὰ τὸν κτένα του. « Βλέπεις, εἶπεν ἡ μήτηρ, τὴν πρώτην δοκιμασίαν τῆς γεωργίας, καὶ τὴν ἐκ τῆς ἡδονῆς ἐρχομένην ὠφέλειαν. »

Ὅ, τι μοὶ λέγεις, καὶ ὅ, τι βλέπω, θεία Σάρα, ἀπεκρίθη, μοὶ ἐμπνέει διὰ τὸν ἄνδρα σου καὶ διὰ σέ τό θαυμάσιον σέβας καὶ τὸν ζωηρότερον θαυμασμόν. Ἐπεθύμουν νὰ διέλθω μεταξὺ ὑμῶν τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς μου, καὶ νὰ φανῶ ἄξιος τῆς φιλίας ἀμφοτέρων. Ἡ γεινιάσις σας μοὶ καθιστᾷ πολὺτιμον ἐν κτήματι περὶ οὐδὲν ἰσὺν ἐφροντίζον· θὰ ἐρχωμαι συχνάκις, διὰ νὰ ἀπολαμβάνω τὴν συναναστροφήν σας καὶ τὴν θέαν τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν τέρψεων τῶν περιεχομένων εἰς τὴν οἰκίαν σας. Ἰσως, θεία Σάρα, θὰ κάμης νὰ σέ γνωρίσω περισσότερον· ἴσως θὰ μοὶ εἶπῃς τὸ ὅπερ ὁ πατήρ τοῦ Φιλίψ ἐπεθύμει τόσον νὰ μοὶ εἶπῃ· εἶδον ἐκ τῆς περιπαθείας ἐκείνου τοῦ καλοῦ γέροντος, καὶ ἐκ τῶν σημείων τῆς ἡς ἠθέλη νὰ σοὶ προσφέρῃ εὐλαβείας ὅτι ὅταν μάθω ἀκριβέστερον τίς εἶσαι, καὶ ὅποια περιστάσεις τὲ ἔφερον εἰς τὴν ἐπαυλίαν ταύτην, θὰ ἔχω νέους λόγους τοῦ νὰ σέ τιμῶ. « Τὸ πιστεύω, εἶπεν ἡ Σάρα· ὁ τρόπος δι' οὗ κρίνεις περὶ ἡμῶν καὶ περὶ τοῦ εἶδους τῆς ζωῆς μας· με κάμνει νὰ στοχασθῶ ὅτι εἶσαι ἀνώτερος πολλῶν προλήψεων, καὶ ὅτι εἶσαι ἄξιος τῆς ἐμπιστοσύνης μου. » Τὴν εὐχαρίστησα τόσο ἐνθέρμως, ὥστε ἐθορυβήθη ὀλίγον· ἐστράφη δὲ τότε πρὸς τὸν ἄνδρα τῆς καὶ εἶπε « Καλέ μου φίλε, θὰ ἐκθέσω πρὸς τὸν κύριον τὸ μεταξὺ ἡμῶν πάθος. » Ὁ ἀνὴρ τῆς τὴν ἐνηγκαλισθὴ περιπαθῶς, καὶ μᾶς ἀφῆκε, διὰ νὰ ἀκολουθήσῃ τοὺς χορτοκόπους· παρεκάλεσε δὲ τὴν Σάραν νὰ με κρατήσῃ μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς του, καὶ ἐφάνη ὅτι μετὰ λύπης ἀπεχωρίζετο ἀπ' αὐτῆς, ἀν καὶ διὰ ὀλίγας στιγμᾶς. Ἡ Σάρα μοὶ εἶπεν ὅτι ἐμελλε νὰ φροντίσῃ ὀλίγον περὶ

τῶν τέκνων της καὶ περὶ τῆς οἰκιακῆς της οἰκονομίας καὶ μετὰ ἐκάλεισε νὰ τὴν περιμένω εἰς τὸν κῆπον· τὴν περιέμεινα πολλὴν ὥραν, ἀλλ' ἦλθε τέλος καὶ καθήσασα μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ ἔδρανον τῆς χλόης, ἤρξατο τὴν ἱστορίαν της οὕτως·

« Ἐγὼ εἶμαι γεννημένη εἰς τὸ μεσημβρινώτατον μέρος τῆς Ἀγγλίας ἐξ οἴκου πλουσιωτάτου καὶ ἐνδόξου μᾶλλον διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις του παρὰ διὰ τοὺς τίλους τῆς εὐγενείας του· δὲν θὰ σοὶ φανερώσω οὔτε τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς μου, οὔτε τὸ ὄνομα τῆς οἰκογενείας μου· μετὰ νομίζου τεθνηκείαν, καὶ θέλω ἢ ὑπαρξίς μου νὰ μὲν ἄγνωστος· τοῦτο εἶναι ἀναγκαῖον, διὰ νὰ ἦναι πάντοτε εὐτυχὴς ἡ ζωὴ μου· ἤμουν ἐξαετῆς, ὅταν ἔχασα τὴν μητέρα μου· ὁ πατήρ μου ὅστις ἤγάπα ἐμπραθῶς τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὰ γράμματα καὶ ὅστις μετὰ ἐλάτρευε, δὲν ἠθέλησε νὰ συναίψῃ δευτέρου γάμου, καὶ ἀνέλαβε τὴν φροντίδα τῆς ἀνατροφῆς μου ἑίδιος· εὗρισκεν εἰς ἐμὲ ἀγγίνοιαν καὶ φιλομαθίαν ἠθέλησε νὰ μοὶ μεταδώσῃ τὰς γνώσεις του, καὶ ἐράνη εὐχαριστημένον ἀπὸ τὰς προσόδους μου. Ὁ πατήρ μου, εἰς τῶν ἀνθρώπων τῶν πλεον πεπαιδευμένων τοῦ αἰῶνός του, ἐξίτου ἴσως τοὺς φιλοσόφους τοὺς ἀποκτήσαντας τὴν μεγαλητέραν φήμην· οὕτως ἔκρινα τοῦλάχιστον, παραβάλλουσα ἄς μοὶ ἐδίδο διδασκαλίας πρὸς ὅσας προτεπορίσθην ἐκ τῶν βιβλίων ἦτον πνεύματος ἐφωμένον εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν, οὐδέποτε τὸν ἐφόβισαν τὰ ἀποτελέσματα συστήματος παραδεχθέντος ἢ ἀποφάσεως ληφθείσης ὑπ' αὐτοῦ· μετέχω καὶ ἐγὼ τοῦ χαρακτήρος αὐτοῦ, καὶ τὰ ἅπαν μοὶ ἔδωκε μαθήματα δὲν τὸν ἐξησθένησαν· ὁ πατήρ μου ἠσθάνετο τὰς καλλονας τῆς τέχνης καὶ τῆς φύσεως· εἶχε φαντασίαν ζωηράν καὶ ψυχὴν εὐγενῆ καὶ εὐαίσθητον· ἡ λίαν ξηρὰ, καὶ ἡ καταβιάζουσα καὶ παγώνουσα τὸν ἀνθρώπον φιλοσοφίαν δὲν ἦτον δι' ἐκεῖνον· ἠθέλε φιλοσοφίαν μᾶλλον τρέφουσαν τὸν δι' ἠσθάνετο ἐνθουσιασμένον διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ διὰ τὰς ἡδονὰς τῆς φαντασίας· δὲν ἤμουν εἰσέτι δέκα ὀκτὼ ἐτῶν, καὶ, ὡς ἔλεγεν ὁ πατήρ μου, προσέθετον ἤδη ιδέας εἰς ὅσας μοὶ ἐδίδο· συνεμιριζόμεν δὲ καὶ τὴν κλίσειν του πρὸς τὰ γράμματα· ἠδύνετο εἰς τὴν συνομιλίαν μου, καὶ ἤμην ἡ εὐδαιμονία του· δὲν ἐσκόλευε νὰ με ὑπανδρεύσῃ, καὶ ἐγὼ εὐχαριστημένη ἀπὸ τὴν στάσειν μου, δὲν ἐπεθύμουν νὰ τὴν μεταβάλω.

Ἐν ᾧ ἡ Σάρα ὠμίλει τοιοῦτοτρόπως, ἤμην εἰς ἄκρον τεταραγμένος, καὶ ἐνόμιζον νὰ τὴν γνωρίζω· ἀλλ' ἐπειδὴ μοὶ ἔμενον εἰσέτι ἀμυθηλοῖαι τινές, περιέμενον ἀνυπομόνως νὰ τὰς δαλύσῃ. Διηρχόμεθα, ἐξηκολούθησεν ἡ Σάρα, μικρότατον μέρος τοῦ χειμῶνος εἰς Λονδίνον· μόλις πρὸ ὀλίγου εἶχομεν φθάσῃ εἰς ἐκείνην τὴν πόλιν, καὶ νέος τις Σκώτος ἐπαρρησιάζετο, ζητῶν νὰ ἐμβῇ εἰς τὴν δούλευσιν τοῦ πατρός μου. Ἦτον εἰς ἄκρον εὐειδής, καὶ εἶχεν εἰς τὴν φυσιογνωμίαν του χαρακτήρα εὐαίσθησίας καὶ τιμιότητος ὃν δυσκόλως δύναμεθα νὰ μὴ συναισθανθῶμεν.

« Οἱ χωρικοὶ, καθὼς γνωρίζεις, εἶναι μᾶλλον πεπαιδευμένοι εἰς τὴν Σκωτίαν παρὰ εἰς ὅλην τὴν λοιπὴν Εὐρώπην, καὶ ὁ νέος ἐκεῖνος ἦτον ἐκ τῶν μᾶλλον καλῶς ἀνατεθραμμένων τοῦ τόπου του. Κατὰ πρῶτον δὲν εἶχε τῶν ἄλλων ὑπηρετῶν εἰμὴ μόνον κατὰ τὴν ἄκρον

εἰς τὰ χρέη τοῦ προσήλωσιν. Βίδομεν δὲ μετ' ὀλίγον ὅτι ἠγαπᾶτο ὑπὸ πάντων τῶν συνυπηρετῶν του, καὶ ὅτι ἐνέπνεεν εἰς ἐκείνους τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ζήλον· του· ὁ πατήρ μου ὑπηρετεῖτο κάλλιον, καὶ οἱ ὑπηρεταὶ του ἦσαν εὐθυμότεροι καὶ εὐτυχέστεροι.

« Ὁ Σκώτος ἐκράτει πάντοτε βιβλίον, ὡσάκως τὰ χρέη του τῷ παρεῖχον σιγμάς τινὰς ἐλευθέρως· ὁ πατήρ μου παρετήρησεν ὅτι ὁ νέος εἶχε πολὺ πνεῦμα, καὶ ἠθέλησε νὰ τὸν διδάξῃ. Ὁ Μιλὸρδος Δορσέτος, εἰλεγεν, ἔλαβε τὸν Πριὸρ ἀπὸ καπηλείου, καὶ τὸν κατέστησεν ἓνα τῶν ἀρίστων ποιητῶν τῆς Ἀγγλίας· ἴσως καὶ ἐγὼ καταστήσω τὸν ὑπηρετὴν τοῦτον πολίτην πεφωτισμένον ὥστε νὰ τιμήσῃ τὴν πατρίδα του. Ἄνεχωρήσαμεν διὰ τὴν ἐξοχὴν ὅπου ὁ νέος μᾶς ἠκολούθησεν· ὁ πατήρ μου εἶχε συναγαίς συνομιλίας μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐν μιᾷ τούτων ἔμαθεν ὅτι ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ ἀνακουρίσῃ τὸ γῆρας τῶν γονέων του διὰ τῶν ὀλίγων χρημάτων τοῦ μισθοῦ του τὸν ἐβίασε νὰ γίνῃ ὑπηρετής. Τὸ ἐνάρετον τοῦτο αἶσθημα ἔφερεν εἰς τόσπην συγκίνησιν τὸν πατέρα μου, ὥστε ἐδάκρυσεν, ὅταν μοὶ τὸ ἀνέφερεν· ἠθέλησε παρυσυθῶς νὰ δώτῃ μίαν μεγάλην ποσότητα εἰς τὸν νέον, διὰ νὰ τὴν στείλῃ εἰς τὴν οἰκογένειάν του· ἀλλὰ πόσον ἐξεπλάγη, ὅταν ὁ ὑπηρετής του ἀπεποιήθη νὰ δεχθῇ τὸ δῶρον! Κύριε, εἶπεν εἰς αὐτὸν ὁ νέος, ὀφείλω τὸν κόπον μου εἰς τοὺς γονεῖς μου, καὶ τὸ κέρδος ὅπερ λαμβάνω ἐξ αὐτοῦ ἀρκεῖ εἰς ὅλους ἡμᾶς. Ἄν ἐκεῖνοι εὗρισκοντο εἰς ἐνδειαν, θὰ ἐδεχόμεν τὰς εὐποιίας σου· ἀλλ' ἐκεῖνοι μόνον ὀλίγη ἀνέσεως ἔχουσι ἀνάγκην, καὶ ὀφείλω ἐγὼ νὰ τοῖς τὴν προμηθεύω· ὁ μισθός τῶν κόπων μου εἶναι αὐτῶν καθὼς καὶ ἐμοῦ, ἄς τὸν ἀπολαμβάνουν· ἀλλ' οὔτε ἐκεῖνοι οὔτε ἐγὼ ἄς μὴν ἐξαχρειούμεθα, τρεφόμενοι ἐκ τοῦ ἄρτιου τῆς ἐληημοσύνης ὁ πατήρ μου δὲν ἐδοκίμασε νὰ μεταβάλῃ τὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι τοῦ νέου, ἀλλ' ἀφῆρσεν ἐπ' αὐτοῦ τὴν ὑπηρετικὴν σιολὴν, καὶ τῷ ἔδωκε τὴν φροντίδα τῆς βιβλιοθήκης του· τῷ ἐπέτρεψε προσέτι εἶδος ἐπιτηρήσεως ἐπὶ τῶν ἐνοικιαστῶν του· ὥστε ἐκ τῶν ὑπηρεσιῶν του τούτων ὁ Φίλιψ ἦτον ἤδη εἰς στάσιν νὰ λαμβάνῃ, χωρὶς νὰ ταπεινωθῇ, τὸ ὅπερ ὁ πατήρ μου ἠθέλησε νὰ τῷ χαρίσῃ δῶρον.

« Ἡ βιβλιοθήκη ἦτον τὸ μέρος τῆς οἰκίας εἰς ὃ ἐγὼ ἐσύχναζον μᾶλλον, καὶ ὅπου εὗρισκον συχνάκις τὸν Φίλιψ· μετ' ὀλίγον ἤρχισα νὰ παραπονοῦμαι, ὅταν δὲν τὸν εὗρισκον ἐκεῖ πάντοτε, καὶ ἐκεῖνος μετὰ ἐβλεπε νὰ εἰσέρχωμαι ἐκεῖ οὐχὶ ἄνευ τινὸς συγκινήσεως ἢν παρετήρησα, καὶ ἦτις ἔφερεν εἰς τὴν καρδίαν μου ἐκείνα τὰ σήμερον τόσον ἀγαπητὰ εἰς ἐμὲ αἰτίήματα, καὶ εἰς ἃ ὀφείλω τὴν εὐτυχίαν τῆς ζωῆς μου ἤμην πεφωτισμένη τοσοῦτον ὥστε νὰ αἰσθάνωμαι τὰ ἀποτελέσματα τοῦ πάθους μου· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον μεταχειρίσθην τὰ φῶτά μου εἰς τὸ νὰ τὰ καταπολεμήσω· ἐφοδύμην καὶ ἐσεβόμην τὴν γνώμην τῶν ἀνθρώπων· ἀλλ', ἔλεγον, οἱ ἄνθρωποι δὲν θεωροῦν ἀλοχρὰ τὰ αἰσθήματα, καὶ ἐξηκολούθησα νὰ ἔχω τὰ ἐμὰ· ὁ πατήρ μου ἔπρεπε νὰ ἦναι αὐστηρότερος, ἀλλ' ἔπρεπε καὶ νὰ ἄγνοῇ τὰ πάντα· ὑπεκρύβην μάλιστα καὶ ἀπὸ τὸ ἀντικείμενον τοῦ πάθους μου, ὡς καὶ ἐκεῖνος δὲν

μοί ἀνεκαλύψε τὸ αὐτοῦ· ἀλλὰ μοί ἔδωκε μόνον ἀφορμὴν νὰ τὸ ὑπονοήσω· ἔχω ψυχὴν ὑπερήφανον, ὑψηλὴν καὶ εὐαίσθητον· οἱ χαρακτῆρες οὗτοι δὲν δύνανται μὲν νὰ πολεμήσουν τὸν ἔρωτα, ἀλλ' ἀντέχουν εἰς τὴν ἀδυναμίαν του· ὁ Φίλιψ ἀφ' ἑτέρου μέρους ἤξευρε μόνον νὰ ἐρᾷ, καὶ ἡ ὑπερβολὴ τοῦ ἔρωτος ἐπιθέτει τοσοῦτο σέβας ὅσο· καὶ ἡ ἀνισότης τῶν τάξεων.

« Διήλθον δύο ἔτη εὐτυχῆς ἐκ τῆς ἡδονῆς τοῦ ἐρᾶν καὶ ἐκ τῆς τοῦ ἐρᾶσθαι καὶ ἡμῶν ἦττον ἐξυτελισμένη διὰ τὸν ἔρωτά μου παρὰ ὑπερήφανος· διότι παρεδίδετο εἰς αὐτὸν μετὰ μετριότητος· ἡμῶν εὐτυχῆς, ἀλλ' ἀπόλετα τὸν πατέρα μου, καὶ ἀμφιβάλλω ἂν τῷ ἐπέζων, ἂν δὲν εἶχον αὐτὸ τὸ αἰσθημα ὅπερ παρηγορεῖ τὰ πάντα καὶ ἐξ οὗ ἡμῶν ὅλως πεπληρωμένη. »

Ἡ Σάρα ἐνταῦθα ἔχυσε δάκρυα παταμηδόν, καὶ ἐμεινεν ὥραν τινὰ χωρὶς νὰ ὁμιλήσῃ.

Ἡ κείνη ἡ ἰδία εἶναι, εἶπον τότε κατ' ἐμαυτὸν, ἐκείνη ἡ ἰδία· δὲν δύναμαι πλέον νὰ ἀμφιβάλλω· ἡμῶν ἔτοιμος νὰ ἀνακαλυφθῶ εἰς τὴν Σάραν, ἀλλ' ἐκράτηθην, φοβηθεὶς μήπως ἐλαττώσω τὴν ἐμπιστοσύνην της, καὶ χάσω μέρος τῆς ἱστορίας της. Τὴν ἀνέλαβε δὲ ἐκείνη, ἀφ' οὗ τὰ δάκρυά της ἔπαυσαν τοῦ νὰ τρέχουν.

Εἶδον τὴν λύπην τοῦ Φίλιψ ἐξισοῦσαι τὴν ἐμὴν, καὶ ἐκτὸς τῆς αὐτοῦ, συνεμερίζετο καὶ τὴν ἐμὴν θλίψιν· οἱ ὀρθαλμοὶ του ὑγραίνοντο, ὅταν ἐγὼ ἐκλαίον. Ἐβλεπον εἰς τὰς παραμικροτέρας του πράξεις τὴν περιπαθεστέραν συμπάθειαν· εἰς τὰς πρὸς ἐμὲ ἐχθρολεΐται, εἰς τὰς ὁμιλίαις του, εἰς ὅλα του τὰ κινήματα καὶ μέχρι τοῦ ἀέρος του καὶ τοῦ ἡχοῦ τῆς φωνῆς του ἀπεκαλύπτον ὅλον τὸ ὅπερ ἡ καρδιά μου ἐζήτη πάθος· καὶ οὐδὲν ἐν τούτοις ἐδυνήθη νὰ φοβίσῃ τὴν ἀρετὴν μου, καὶ νὰ προβάλλῃ τὸ ὅπερ εἰς τὸν βαθμὸν μου ὤφειλε σέβας. Δύναται νὰ κρίνης πόσον βλάβως ἐτραπεύετο περὶ τῶν εἰς τὸν βαθμὸν τοῦτον προσκεκολλημένων καθηκόντων, περὶ τῶν πραγματικῶν του χρεῶν, καὶ περὶ τῆς ὑποταγῆς ἣν ὀφείλομεν εἰς τὰ ἦθη, εἰς τοὺς νόμους, καὶ εἰς τὸ ἔθνος τοῦ τόπου μας.

« Ἡ φιλοσοφία τοῦ πατρός μου μὲ εἶχε φωτίσει περὶ τῶν προλήψεων. Ἀλλ' ἡ φιλοσοφία του, ὑψηλὴ ὡς καὶ ἡ καρδιά του, δὲν μὲ εἶχε μάθῃ νὰ τοὺς περιφρονῶ· αἱ μετὰ τοῦ Φίλιψ συνομιλίαι μου περιστρέφοντο εἰς ταῦτα τὰ ἀφ' ἐαυτῶν μεγάλα ἀντικείμενα καὶ τὰ τόσον ἐνδιαφέροντα ἡμῶν εἰς τὴν εὐρισκόμεθα θεσιν· ἐνόησε μὲ ὑπεξέρευγον ἀμφιβολίας τινὰς περὶ τῆς δικαιοσύνης τῶν ἀνθρωπίνων συμβολαίων, καὶ ἐπομένως περὶ τῆς ἰσχύος ἣν ἐδύνατο νὰ ἔχωσιν αὐτὰ ἐπὶ πεφωτισμένων ψυχῶν. Ὁ Φίλιψ τότε μὲ κατεπόλεμει ἰσχυρῶς, καὶ εὗρισκε λόγους παμπληθεῖς εἰς οὗς δυσκόλως ἐδυνάμην νὰ ἀπαντήσω. παρετήρησα δὲ ὅσάκις ὑπερίσχυεν εἰς αὐτὰς τὰς φιλονεικίας, ἦτον πλέον τεθλιμμένος παρὰ τὸ συνήθως· ἐνόησα προσηγορίαι διὰ τὴν ἐνεκωλύετο γνώμην ἀντικειμένην εἰς τὸ συμφέρον του· εἶδον ὅτι ὁ ἀγαπητός μου Φίλιψ ὅλως ἀφωτισμένος εἰς ἐμὲ καὶ ληθμονῶν ἑαυτὸν, ἀπεφάτιζε πρὸς χάριν μου τὰς δυσκολωτέρας θυσίας, ἀποβλέ

πων μόνον εἰς τὸ συμφέρον μου, εἰς τὴν εὐτυχίαν μου καὶ εἰς τὴν τιμὴν μου.

« Ἡγάπων νὰ ὁμιλῶ πρὸς τὸν Φίλιψ περὶ τοῦ πατρός του, περὶ τῶν ἀρετῶν του, καὶ περὶ τοῦ εἶδους τῆς εὐημερίας ἣν ἀπέλαμβανεν ἐν τῇ πτωχείᾳ του, τὸν ἡρώτων συχνάκις περὶ τοῦ τόπου τῆς κατοικίας του, περὶ τῶν γειτόνων του καὶ περὶ τῶν ἐργασιῶν του· ὁ Φίλιψ μοί ἐφκίνετο σεβόμενος μεγάλως τὸν βίον τῶν γεωργῶν καὶ τὰ ἔργα τῆς γεωργίας· μοί ὠμίλει πάντοτε περὶ τῆς οἰκογενείας μου καὶ μοί ἐπανελάμβανε πόσον σέβας καὶ πόσῃν προσήλωσιν ὤφειλον εἰς ταύτην τὴν ἀγαπώσαί με καὶ τὴν εἰς τὴν Ἀγγλίαν τόσον ἐνδοξον οἰκογένειαν. Εἶπεν αἰσθητὸς ὅτι οἱ συγγενεῖς μου μοί ἐδίδον μεγάλας ἐνδείξεις τῆς ἣς ἔτρεπον περὶ τῆς νοσητικῆς μου δυνάμεως ὑπολήψεως· διὸ καὶ πρὸς χάριν μου συνέτεμον τὸν καιρὸν καθ' ὃν οἱ νόμοι μας δίδουσι εἰς τὰς κόρας τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ διαθέτωσι καὶ ἑαυτὰς καὶ τὴν περιουσίαν των, καὶ ἐπομένως εὐρισκόμενη κυρία καὶ ἐμαυτῆς καὶ τῶν κτημάτων μου, καὶ οἱ συγγενεῖς μου δὲν ἐδίστασαν παντελῶς νὰ μὲ ἀφήσουν ἐλευθέραν καὶ μόνην. Ἡ κλίσις μου πρὸς τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὰ γράμματα ἦτον ἐγνωσμένη, μὲ ἐθεώρουν προσέτι ὡς καὶ ἐπιτηθεῖν πρὸς διευθέτησιν ὑποθέσεων· διὸ καὶ ἐνόμιζον ὅτι εἰς τὴν ἐξοχὴν ἐνητχολούμην εἰς τὴν φροντίδα τῶν κτημάτων μου καὶ εἰς τὴν σπουδὴν.

« Εἶχε παρέλθῃ ἐν ἔτος σχεδὸν ἀφ' οὗ ἀπέθανεν ὁ πατήρ μου, καὶ εἰσέτι δὲ εἶχον καταλείψῃ τὸν τόπον ἔπου τὸν εἶδον νὰ ἀποθάνῃ. ἔχω ἕνα θεῖον, ἀνθρωπὸν χαίροντα μεγάλην ὑπόληψιν εἰς τὴν βουλὴν τῶν κοινοτήτων διὰ τὸ ἀριλοπρόσωπόν του καὶ διὰ τὴν εὐγλωττίαν του· αὐτὸς ἤρχετο ἐνόησε εἰς ἐμὲ, καὶ μίαν ἡμέραν ἀφ' οὗ ἐνευμάτισεν εἰς τὴν οἰκίαν μου, μοί ἐπρότεινε νὰ περιδιαβάσω μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ δάσος, καὶ ἐκεῖ μοί ἀέμνητε τὴν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ πατρός μου διὰ παντός ἐπικρατήσαν φιλίαν, καὶ τὴν ἣν ἀγάπην εἶχον ἀμφοτέροι πρὸς ἐμὲ.

« Ἐνωρίζεις τὸν υἱόν μου, μοί εἶπε· διέπρεψεν εἰς τὰς σπουδὰς του, καὶ ἀφ' οὗ πρὸ τινῶν ἐτῶν εὐρίσκεται ἐκτὸς τῆς Ἀγγλίας, πᾶσαι αἱ ἐπιστολαὶ ὅσας λαμβάνω ἀπὸ τῶν ὅτων περιηγήθη τόπων ἐπικυροῦσι τὴν καλὴν ἰδέαν ἣν εἶχον περὶ αὐτοῦ· εἶναι τῆς ἡλικίας σου, μετ' ὀλίγον ἔρχεται, καὶ ἐπιθυμῶ νὰ τὸν νυμφεύσω· ἂν ἦναι τῆς ἀρεσκείας σου, θὰ ἔχω τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἰδῶ νὰ μὴν ἐξέλθωσι τὰ κτήματά σου τῆς οἰκογενείας μας, καὶ νὰ σὲ ἀγαπῶ ὡς θυγατέρα μου, ἀφ' οὗ πολὺν καιρὸν σὲ ἠγάπησα ὡς θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ μου. Ἡ πρότασις αὕτη διέχυσε πικροτάτην θλίψιν εἰς τὴν καρδίαν μου, ἦν ἄθριαστα, ὠχρίαστα καὶ ἀπεκρίθη εἰς τὸν θεῖόν μου μὲ ψυχρότητα ἣτις βεβζίως τὸν παρώργισεν· εἶπον πρὸς αὐτὸν ὅτι δὲν εἶχον καμίαν ἐπιθυμίαν νὰ ὑπανδρευθῶ, ὅτι ἕως τότε αἱ ἀσχολίαι μου καὶ αἱ κλίσεις μου ἤρκεσαν πρὸς εὐτυχίαν μου, ὅτι ἂν ποτὲ ἐλάβανον ἄδρα, ἤθελον προηγουμένως νὰ τὸν γνωρίσω πολὺ κατὰ βάθος, καὶ ὅτι μόνον ἐκ τῶν ἀτομικῶν συναρμοστικῶν καὶ ἐκ μηδεμιᾶς ἄλλης αἰτίας θὰ εἶ-

λαμβάνον τοιαύτην ἀπόφασιν, ὅτι δὲ οὐδέποτε θά λησμονήσω τὸ ὄπερ ὀφείλω εἰς τὴν οἰκογένειάν μου . . . Ὁ θεὸς μου μοί ἐζήτησε τὴν ἀδειαν νὰ μοί εἶπῃ τὸν υἱὸν τοῦ ὄν εἶχον ἰδῆ μόον ἐξερχόμενον μόλις τῆς παιδικῆς ἡλικίας καὶ ὅς ἦτον τότε εὐειδῆς, καὶ, ὡς ἔλεγον, εἶχε μεγάλη κλίσει δι' ἐμέ. Εἰς τὴν νέαν ταύτην πρότασιν ἀπήντησα μετ' ἀξιοκατακρίτου ψυχρότητος· παμπληθεῖς ἰδέαι ἐπαρρησιάζθησαν εἰς τὸ πνεῦμά μου, καὶ δεδέχθησαν ἀλλήλας μετὰ ταχύτητος.

« Ἀφ' οὗ ἀνεχώρησαν ὁ θεὸς μου, εἰσέδυσα εἰς δάσος σκοτεινὸν ὅπου περιεφέρθη ὥραν πολλὴν εἰς ἄκρον τεταραγμένη, βαδίζουσα κατὰ μακρὰ βήματα, καὶ εἰσὶτε μένουσα ἀκίητος καθ' ἃς στιγμὰς δυσκόλως ἐδυναμην νὰ εὕρω τὴν λύσιν ἐμποδίων τινῶν, καὶ νὰ ἀπαντήσω εἰς τινὰς ἀντιλογίας· ἐκάθησα τέλος δὲ μᾶλλον ἔπεσα ἐπὶ ἐδρανοῦ γλόης ὅπου ἔμεινα βεβυθισμένη εἰς βαθυτάτους διχλογισμαῖς, ἐν τούτοις ἦλθεν ὁ Φίλιψ ὅστις μὲ ἐζήτη, καὶ ἀπὸ πολλοῦ καιροῦ δὲν εἶχον αἰσθανθῆ τὸσον ζωηρῶς τὴν ἡδονὴν τοῦ νὰ τὸν ἰδῶ, καὶ τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην τοῦ νὰ μὴ χωρισθῶ ποτὲ ἀπ' αὐτοῦ· τῷ ἐφανέρωσα τὰς προτάσεις τοῦ θεοῦ μου, καὶ τὴν εἰλικρινῆ μου θλίψιν διότι ἀπῆρατα εἰς τὴν οἰκογένειάν μου, ἀποποιουμένη προβλήματα εὐλόγια. Βεβαίως ἐξέφρασα ὑπὲρ τὸ δέον ἐντόμως τὴν θλίψιν μου, καὶ δι' ὀλης μου τῆς ζωῆς θὰ μὲ τύπη ἢ συνείδησις διὰ τὴν σκληρὰν λύπην ἣν ἐπέφερον εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Φίλιψ· τὸν εἶδον νὰ ὠχρηᾷ ὄλος ἔτρεμεν, οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ εἶχον ἔκτακτον κίνησιν καὶ περιπλάνησιν· λέξεις μόνον τινὰς ἐξέφραζε, καὶ μετὰ δυσκολίας προέφερον ἐκάστην συλλαβὴν. Πρέπει ἔλεγε, ναὶ πρέπει . . . εἶναι ἐνάρετος νέος . . . οἱ συγγενεῖς σου . . . ὁ θαλμός σου . . . πρέπει . . . ναὶ πρέπει . . . εἶδον νὰ εὐδύνωνται οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ, ἐν ᾧ μὲ ἐθεώρει, ἔπετεν ἐπὶ τῶν γονάτων του, στηριζόμενος ἐπὶ μιᾶς τῶν χειρῶν του· τότε πλέον δὲν ἐδυνήθη νὰ ἀνθέξω, ἐδραμον διὰ νὰ ὑποστηρίξω τὸν Φίλιψ τὸν ἐθλίψα εἰς τὰς ἀγκάλας μου κράζουσα, ἀγαπητέ μου σύζυγε! εἰς ἐκείνην τὴν φωνὴν τὴν τόσον περιπαθῆ, εἰς ἐκείνην τὴν λέξιν τὴν τόσον ἐνεργητικὴν ὁ Φίλιψ οὐδὲν ἀπεκρίθη, ἀνεγείρετο ὀλίγον κατ' ὀλίγον, βλέπων με ἀσκαρδαμυκτί, οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἐβρέχοντο ἀπὸ δάκρυα, τὸν κατέβρεχον καὶ ἐγὼ διὰ τῶν ἐμῶν δακρύων, κράζουσα ἀκαταπαύστως, ἀγαπητέ μου σύζυγε! ἀγαπητέ μου σύζυγε! ἅμα ὁ Φίλιψ ἐδυνήθη νὰ ὁμιλήσῃ, ἠθέλησε νὰ καταπολεμήσῃ τὴν ἀπόφασίν μου, τὸν ἐμπόδισα, τὸν παρεκάλεσα θερμῶς ἐν ὀνόματι ὄλου μου τεῦ ἔρωτος νὰ θελήσῃ νὰ μὲ ἀκούσῃ, ἐκάθησε τότε πλησίον μου καταφιλῶν μίαν τῶν χειρῶν μου. Ἡ στιγμὴ ἐκείνη ἦτις ἀπεφάσισε τὴν εὐτυχίαν τῆς ζωῆς μου εἶναι ἀκόμη τόσον παροῦσα εἰς τὸν νοῦν μου, ὥστε δὲν ἐλησμόνησα οὐδέ τὰς ἐλαχίστας αὐτῆς περιστάσεις· ἰδοὺ τί εἶπον πρὸς τὸν Φίλιψ.

« Γνωρίζω τί δύνασαι νὰ μοί εἶπῃς· τὸ προλαβάνω καὶ σοὶ ἀποκρίνομαι τὸ πρὸς σέ πάθος μουδὲν εἶναι τυφλόν· σέ γνωρίζω καλῶς, καὶ εἶται ὁ ἄνθρωπος ὃν ἡ φύσις διώρισε δι' ἐμέ· ἐπὶ τῆς ἀρμονίας τῶν ὑποκει-

μένων ἢ φύσις ἐθεμελίωσε τὰς συζυγίας· τὰ δὲ ἀνθρώπινα συμβόλαια ἀντικατέστησαν ἔπειτα τὴν ἀρμονίαν τῶν βαθμῶν· γνωρίζομεν, καὶ σὺ καὶ ἐγὼ, πόσον οἱ ἀληθεῖς φρόνιμοι σέβονται τὰ ἀνθρώπινα συμβόλαια διότι αὐτὰ διατηροῦσι τὴν τάξιν εἰς τὰς κοινωνίας· δὲν πρέπει νὰ ἐξευτελίζωμεν τὸν βαθμὸν εἰς ὃν ἐγεννήθημεν διὰ συζυγιῶν καταδικαζομένων ὑπὸ τῆς κοινῆς γνώμης· τοῦτο εἶναι ἀμαρτήμα· τιμωρούμενον διὰ τῆς περιφρονητικῆς τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὴν περιφρονησίαν ταύτην, καὶ ἀδικος εἶτι ἂν ἦναι, δὲν δύναμαι νὰ τὴν ὑποφέρω.

« Πρέπει λοιπὸν νὰ καθυποταξώμεν τοὺς νόμους τῆς φύσεως εἰς τὰ συμβόλαια τῶν κοινωνιῶν· τοῦτο ἐνδύχεται· ἀλλ' ἡμεῖς ἐν εὐρισκόμεθα εἰς αὐτὴν τὴν περίστασιν· ἄς ὑπακούσωμεν εἰς τὴν φωνὴν τῶν καρδιῶν μας, σεβόμενοι τὰς προλήψεις· εἰ γονεῖς μου μοί ἀρῆκαν εἰσόδημα δύο χιλιάδων γκινεῶν, καὶ τρεῖς χιλιάδας γκινεῶν εἰς μετρητὰ ταύτην μόνον τὴν ποσότητα θέλω νὰ κρατήσω ἀπὸ πάσης μου τῆς καταστάσεως, διὰ νὰ ζήτω μετὰ σοῦ καὶ τῶν γονέων σου.

« Ἐνταῦθα ὁ Φίλιψ ἠθέλησε νὰ μὲ διακόψῃ· μοί ἐπρότεινε νὰ μὴ συζευθῶμεν, ἀλλ' ἐγὼ τὸν ἐμπόδισα καὶ τῷ εἶπον — θὰ ἐστράλλομεν πρὸς τὸν νόμον τῆς φύσεως καὶ πρὸς τὸν τῶν ἀνθρώπων οἵτινες ἀπαιτοῦσι παρ' ἡμῶν ἀπογόνους· καὶ διατί νὰ μὴ συζευθῶμεν; διὰ νὰ διατηρήσω τὰ κτήματά μου; αὐτὰ δὲν μὲ καβιτῶσι πλουσίαν εἰς ἣν εὐρισκομαι στάσιν· ἐκτοῦναντίου θὰ εἶμαι πλουτὶα εἰς τὴν στάσιν τὴν σὴν διὰ τοῦ ὑπερ· θὰ σοὶ φέρω ποσῶν· ἐάν ὑπανδρευόμην τὸν ἐξάδελφόν μου, θὰ ἦμεθα εὐγενεῖς μετρίως καταστάσεως, ἐν ᾧ ἡμεῖς θὰ ἦμεθα ἐνοικιασταὶ πλουσιώτατοι· θὰ γράψω τὴν διαθήκην μου, καὶ θὰ δώσω ὄλην μου τὴν κατάστασιν εἰς τὸν ἐξάδελφόν μου ἔπειτα θὰ ὑπάγω εἰς Λονδίον, καὶ ἀφ' οὗ διαδώσω τὴν ρῆμιν τοῦ θανάτου μου, θὰ ἀπέλθωμεν εἰς Σκωτίαν ὅπου πιθανῶς ὁ πατήρ σου θὰ ἐπιτρέψῃ νὰ μὲ νυμφευθῆς.

« Ὁ Φίλιψ ἐρρίφθη εἰς τοὺς πόδας μου, μὲ καθικέτευσε νὰ ἀναβῶ, νὰ ἐξετάσω, νὰ φοβηθῶ τὴν μεταμέλειαν. Οὐχί, ἀπεκρίθη τὰ πάντα ἐξετάθησαν· Ὡ, πρὸς τί ἔχω νὰ μεταμεληθῶ, ἢ πρὸς τί νὰ λυπηθῶ; ὅποιας ἡδονᾶς μοί δίδει ὁ πλοῦτός μου, ἄς ἡ φύσις νὰ μὴ δύναται νὰ ἀναπληρώσῃ εἰς τὴν εὐπορίαν τῆς στατείως σου; ἡ θεὰ λόφου χαρίεντος καὶ εὐφόρου τέρπει τὴν ὄρασιν μᾶλλον ἢ ταῖχος εἰκονοστολίετον· οἱ ἀδάμαντες θὰ κοσμήσουν ἦττον τὴν κεφαλήν μου παρατὰ ἄνθη· τὸ Ἰουδικὸν ὕρασμα θὰ μὲ ἐνδύσῃ ἐπίσης καλῶς ὡς τὸ Πεκίνον· δὲν θὰ ἔχω πλέον ἀμάμαξαν, ἀλλὰ θὰ γυμνάσω τοὺς πόδας μου· ὦ Φίλιψ, θὰ ἔχωμεν ὅσας ἢ φύσις ἀπατεῖ ἀνέσεις, καὶ οὐδὲν περιττὸν ἐξ ὅσων ἢ ἀνετηρία μόνον ἠδύνεται· ὅσον δὲ διὰ τὰς σχέσεις μου καὶ τὰς γνωριμίας μου, δύναμαι νὰ λυπηθῶ διὰ τὴν στέρησίν των, ὅταν θὰ ἦμαι θυγάτηρ τοῦ πατρὸς σου καὶ μητὴρ τῶν τέκνων σου;

« Ὁ Φίλιψ εἶχε δι' ἐμέ καὶ μεγάλην ἀγάπην καὶ μεγάλην ὑπόληψιν· ἐγνώριζε δὲ καὶ ἑαυτὸν καλλίστα, καὶ δὲν ἀμφίβαλλεν ὅτι θὰ ἦμαι εὐτυχῆς εἰς τὴν ἣν ἐξελεξάμην νέαν στάσιν· δὲν δύναμαι νὰ περιγράψω τὴν χαρὰν του, τὴν εὐγνωμοσύνην του καὶ τὴν εὐτυ-

χίαν του, όταν τὸν ἔπεισα νὰ μὲ συζευχθῆ οὐδεὶς ποτὲ ἔγραψέ τι μεθ' ἑσῆς χαρᾶς ἔγραψα ἐγὼ τὴν διαθήκην μου· ποτὲ ἄνθρωπος δὲν ἀπῆντησαν αἰφνιδίως μεγάλην κατάστασιν μετὰ τσαύτης εὐχριστήτεως ὅσην ἐγὼ ἠρθάνθην, ἀπογυμνουμένη τῆς ἐμῆς.

• Ἀφ' οὗ ἀπεπερατώσαμεν τὰς ὑποθέσεις μας, ἀνεχωρήσαμεν διὰ τὸ Λονδίον· ἐκεῖ διέδωκα τὴν σήμην τὸν θανάτου μου, καὶ τὴν κατέστησα πιθανὴν δι' ἐπιτηδειότητος καὶ διὰ μέτων ἅπερ περιττὸν νὰ σοὶ ἀναφέρω· ἐφθάσαμεν τέλος εἰς Σκωτίαν· ἑπτὰ ἔτη περιήλθον ἤδη ἀφ' οὗτου εἰσῆλθον κατὰ πρῶτον εἰς ταύτην τὴν ἀγαπητὴν ἑπαυλιν· καὶ κατὰ πρῶτον ἐνηγαλίσθην τὰ γόνατα τούτου τοῦ ἐξαιρετοῦ γέροντος ὃν βλέπεις ἐπὶ τοῦ λίθου ἐκείνου δεχόμενον τὰς πρώτας ἀκτίνας τοῦ ἡλίου, καὶ ζητοῦντα νὰ ζωογονηθῆ διὰ τῆς γλυκειᾶς ἐπιρροῆς τῆς αὐγῆς καὶ τοῦ ἔαρος. Ἰσοῦ, τὼ εἶπον, ἡ θυγάτηρ σου· ἔρχεται εἰς τὴν οἰκίαν σου, διὰ νὰ καταστήσῃ εὐτυχὲς τὸ γῆρας σου, καὶ διὰ νὰ προσενηύσῃ τὴν διὰ βίου εὐδαιμονίαν τοῦ υἱοῦ σου· ἡ καρδία μου θὰ μοὶ ἐμπνεύσῃ ὅ,τι δεῖ διὰ νὰ φανῶ εὐάρεστος πρὸς ἀμφοτέρους· σὺ ἄνερ μου θὰ μὲ διδάξῃς τὰς λεπτομερείας τῆς οἰκιακῆς οἰκονομίας· ἐλπίζω ὅτι θὰ ᾔμαι οἰκονόμος ἄγρυπνος, καὶ ὅτι ἐκεῖ οἱ οἴτινες θὰ ὑπόκηνται εἰς ἐμέ, καθὼς καὶ ἐκεῖ οἱ εἰς σοὺς τόσον ἀγαπῶ νὰ ὑπόκημαι· θὰ εὐχαριστηθῶσιν ἐπίσης.

• Ὁ γέρων ἦτον ὅλος χαρὰ καὶ ἡ εὐτυχία αὐτῆ βεβαίως παρέτεινε τὴν ζωὴν του· ἠγόρασκεν ὡς ἰδιωκτησίαν του τὴν ἑπαυλιν ἧς ἕως τότε ἦτον μόνον ἐνοικιαστής· ὁ γάμος μας ἐξετελέσθη, καὶ ἀπ' ἐκείνης τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἔλαβον τὸ ὄνομα καὶ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ἀνθρώπου ὃν ἀγαπῶ οὐδεμίαν ὥρα παύθητε χωρὶς νὰ εὐχαριστηθῶ διὰ τὴν τύχην μου εἶμεθα εὐτυχεῖς, καὶ θυνάμεθα νὰ ἐλπίζωμεν ὅτι θὰ ᾔμεθα πάντοτε καθ' ὅσον ἡ φύσις δύναται νὰ τὸ ἐπιτρέψῃ.

• Ὁ Φίλιπ καὶ ἐγὼ μεταχειρίζομεθα τὰς γνώσεις μας καὶ τὴν φιλοσοφίαν τοῦ πατρός μου καὶ τὸν πρὸς τὰ γράμματα ἔρωτα μόνον ὅσον διὰ νὰ ἀσφαλίσωμεν τὴν εὐτυχίαν μας· προσέχομεν νὰ ζητῶμεν ὅλας τὰς ἡδονὰς ὅσας ἐπιτρέπει ἡ θέσις μας, καὶ μανθάνομεν νὰ τὰς ἀπολαυθῶμεν· αἱ θλίψεις τῶν ἀνθρώπων πηγάζουσι κυρίως ἐκ τοῦ ὅτι διώκουσιν ἡδονὰς μὴ οὐσας δι' αὐτοῦ, καὶ δὲν γνωρίζουσι τὴν τέχνην τοῦ νὰ συναρμολογήσωσι τὰς ἀρχὰς των, τὰς κλίσεις των, τὰς ἀτυχολίας των μετὰ τοῦ ἐπαγγέλματός των καὶ τοῦ χαρακτήρός των· αὕτη εἶναι πλάνη· εἰς ἣν ἡμεῖς δὲν περιεπέταμεν· δὲν χάνομεν τὸν καιρὸν μας εἰς ματαιὰς ἀναζητήσεις, εἰς ἀνωφελεῖς ἐπιθυμίας, καὶ δὲν ληθμονοῦμεν ποτὲ νὰ ἀπολαυθῶμεν· τί μας καθιστᾷ εὐτυχεῖς, τὸν Φίλιπ καὶ ἐμέ; ἡ μαρτυρία τῆς συνειδήσεώς μας, ἡ ἀγάπη μας καὶ τὰ δῶρα τῆς φύσεως· ἔχομεν ἀρχὰς ἃς περιστάσεις δὲν δύναται νὰ μᾶς βιάσῃσι νὰ ὑπερβῶμεν καὶ ἃς στερεοῦμεν ἐτι μᾶλλον διὰ τῆς φιλοσοφίας· παραδεχόμεθα δὲ μόνον τὰς τῶν φιλοσόφων ἐκείνων οἴτινες πιστεύοντες εἰς τὴν ἀλήθειαν μᾶς τὴν καθιστῶσιν ἀγαπητὴν· καὶ ἂν ἐκεῖνοι ἦσαν ἡπατημένοι, θὰ τοῦς εὐχαριστήσωμεν πάλιν, διότι πρέπουσιν ἐν ἡμῖν φαντασίας ὑψούσας καὶ καθαρικοῦσας τὴν ψυχὴν μας· θέλομεν νὰ ἐνθουσιάζομεθα τοὺς ἀνθρώ-

πους διὰ νὰ τοὺς ἀγαπῶμεν· θέλομεν νὰ τιμῶμεν τοὺς ἀνθρώπους, διὰ νὰ ἔχωμεν ἐτι μᾶλλον λόγον νὰ καθιστάμεθα ἀξιότιμοι· δὲν ἀγαπῶμεν φιλοσοφίαν ἣτις μᾶς ἐξευτελίζει καὶ ἣτις μαραίνει ἐν τῇ καρδίᾳ τὸν ἐνθουσιασμὸν τῆς φιλάνθρωπιᾶς καὶ τῆς ἀρετῆς· θέλομεν προσέτι νὰ διατηρήσωμεν καθ' ὅλην τὴν ἀμῆν καὶ καθ' ὅλα των τὰ θελήθητρα τὰ αἰσθήματα τοῦ ἔρωτος καὶ τῆς φιλίας.

• Τὰ αἰσθήματα ταῦτα ὅταν καταστήσωσιν εἰς ὑπερβολὴν, μετέχουσι πάντοτε βεβαίως καὶ τινος φαντασίας· ὑπάρχουσι δὲ φαντασίαι διακεκολλημέναι τέλος, καὶ δὲν εἶναι αὐταὶ ἃς θέλομεν νὰ διατηρήσωμεν, ἀλλὰ θυνάμεθα νὰ ἀντικαταστήσωμεν ἄλλας· ὁ Φίλιπ καὶ ἐγὼ δὲν θεωροῦμεν ἑμαυτοὺς ὡς τελείους, ἀλλὰ τείνομεν εἰς τὸ νὰ γίνωμεν· εἶμεθα καλοὶ, καὶ ἐλπίζομεν νὰ γίνωμεν κρείττονες· ἀπολαμβάνομεν τὴν ἐλπίδα τοῦ κρείττονος ἐν τῇ ἀπολαύσει τοῦ καλοῦ· τὸ ἐνεσπὸς μᾶς εὐχαριτεῖ, καὶ τὸ μέλλον μᾶς ἐνθουσιάζει· ὁ σκοπὸς τοῦ νὰ τελειοποιηθῶμεν ὁ εἰς διὰ τοῦ ἄλλου μᾶς καθιστᾷ μᾶλλον ἀγαπητοῦς καὶ μᾶλλον ἀναγκαίους τὸν ἕνα διὰ τὸν ἄλλον· καθιστᾷ τὰ αἰσθήματα μας πολυτιμώτερα, καθιστῶν ἡμᾶς μᾶλλον ἀξιοσεβαστοὺς· αὐξάνει τὸ σέβας τὸ πρὸς ἡμᾶς αὐτοῦ· διατηρεῖ ὅλην τὴν ἐνέργειαν τῶν καρδιῶν μας καὶ τὸν τερπνὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ ἔρωτος· ἐτι δὲ διὰ νὰ διατηρήσωμεν ἐν ἡμῖν τὸ πάθος τῆς ἀρετῆς, καὶ διὰ νὰ εὐρωμεν τὴν βεβαίαν αὐτῆς ὁδὸν, ἀναγινώσκομεν πολλὰς μυθιστορίας τοῦ Ῥιτσαρτσῶνος· ποσάκις ἐπράξαμεν τὸ καλὸν οὐ μᾶς ἔδωκεν ἐκεῖνος τὴν ἰδέαν, καὶ ὅπερ ἄνευ τούτου ἴσως δὲν θὰ ἐπράττομεν! ἀναγινώσκομεν δὲ καὶ τοὺς ποιητὰς, ἀλλ' ἐκλέξαμεν κατὰ προτίμησιν τοὺς ὁμιλοῦντας περὶ τῶν ἀγρῶν ὅπου ζῶμεν, καὶ περὶ τῆς φύσεως ἧς ἀγαπῶμεν.

• Ἡ ἀνύγνωσις τῶν ἀγροτικῶν ποιημάτων εἶναι τερπνὴ δι' ὅσους ἔχουσι τὰ ἀντιεῖμενα πρὸ ὀφθαλμῶν ἢ ποιήσεις ἐμφυγῶνες τὰ ὅπερ ζωγραφίζει, καὶ ὁ ἐνθουσιασμὸς τοῦ ποιητοῦ αὐξάνει πάντοτε κατατι τὸν ἐνθουσιασμὸν τοῦ θεατοῦ, καὶ μάλιστα τὸν ἐμποδίζει τοῦ νὰ ἀσθενοθῆ ἐκ τῆς συνηθείας· ἡ ποιήσις μᾶς ἐμπνέει εὐλαβίαν καὶ ἔρωτα διὰ τὴν ἀρχαίαν καὶ σεβαστὴν γεωργίαν, διὰ τὰς ἀτυχολίας μας, διὰ τοὺς οὓς κατοικοῦμεν τόπους· λέγομεν ἐνίοτε μεταξύ μας· Ὁ Ὀμηρος καὶ ὁ Βιργίλιος θὰ ἦσαν εὐτυχεῖς ἐνταῦθα. Ὁ Τίβουλλος θὰ ἠγάπα τὴν Δηλίαν, θὰ ἐποίει ἄσματα δι' αὐτήν, ὡς καὶ διὰ τὸ μικρὸν μας δάτος τῶν φηγῶν καὶ διὰ τὴν ἐρατμίαν κοιλάδα μας· ὁ Χάλλερ καὶ ὁ Γέσναρ εἰς τοὺς ἀγρούς συνέταξαν τὰ τερπνά των ποιήματα· καὶ ὁποῖαν σπᾶσιν βίου οἱ μεγάλοι ἐκεῖνοι ἄνδρες ἐπροτίμησαν τῆς ἡμετέρας, ὁποῖα ἦθη παρέβαλον πρὸς τὰ ἀγροτικά ἤδη; οἱ ποιηταὶ μᾶς διαγράφουσι τὰ ἅπερ ἔλαβουμεν παρὰ τῆς φύσεως τερπνά αἰσθήματα, μᾶς μανθάνουσι μάλιστα νὰ ἀπολαυθῶμεν πολλὰ τῶν αἰσθημάτων τούτων ἅπερ μόλις θὰ ἐπίηττον τὰ αἰσθητήριά μας καὶ θὰ διέφευγον τὴν διάνοιαν· ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ἄνδρες οἴτινες ὤμιλησαν μετὰ θερμότητος καὶ εἰς οὐ· πλημμυροῦσιν· αἱ εἰκόνας καὶ τὸ αἰσθημα διατηροῦσιν ἐν τῇ ψυχῇ τὸ θελήθητρον τῆς εὐαί-

εθελήσας καὶ τὴν ζωὴν τέλος καθυπεβάλομεν εἰς τὴν λογικότητα καὶ ἀπολαύσαμεν τὴν εὐτυχίαν· περιωρίσαμεν ὅλην μας τὴν σπουδὴν εἰς τὸ νὰ διατηρήσωμεν ἐν ἡμῖν τὰ περιπαθῆ καὶ τίμια φρονήματα, καθὼς καὶ τὰ χαριέντα αἰσθήματα καὶ νὰ τὰ ἀπολαμβάωμεν.

« Φρονῶ ὅτι οὗτος εἶναι ὁ τρόπος τῆς καλῆς χρήσεως τῆς φιλοσοφίας· Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἡ φιλοσοφία μεταβλήθη εἰς ψευδῆ λεπτολογίαν· συγχέετατα ἐσατύριτε τὸν ἄνθρωπον ὃν ὤρειλε νὰ παρηγορήσῃ· ἐνησχολήθη μᾶλλον εἰς τὸ νὰ τὸν ἐξευτελίσῃ παρὰ εἰς τὸ νὰ τὸν ὀδηγήσῃ, ἐν ᾧ οἷετο νὰ μᾶς δείξῃ τὰ ἐφικτὰ εἰς πᾶν ἐπαγγέλμα τοῦ βίου ἀγαθὰ, καὶ τὰ χρέη τῶν διαφορῶν τούτων ἐπαγγελμάτων· τοῦτο ἦτον τὸ σχέδιον τοῦ πατρός μου, καὶ ἂν ἐξῆ, θὰ τὸ ἐξετέλει. Ἐφρόνει πρὸς τούτοις ὅτι κατὰ πολὺ ἔμαθον τὸν ἄνθρωπον νὰ λησμονῇ τὰς αἰσθήσεις του, καὶ νὰ ἀμελῇ τὰς ἀπλᾶς καὶ εὐκόλους ἡδονὰς ἅς αἱ αἰσθήσεις δύνανται νὰ παρέχωσιν εἰς πᾶσαν στιγμὴν καὶ εἰς πᾶσαν ἡλικίαν τοῦ βίου· Ἡμεῖς φερόμεθα κατὰ τὰ μαθήματα τοῦ πατρός μου, καὶ κατ' αὐτὰς τὰς ἀρχὰς ἀνατρέφομεν καὶ τὰ τέκνα μας ἐν τούτοις ἐκεῖνα ἀπολαμβάνουσι τὴν νηπιότητά των, καὶ ἡμεῖς τὰς ἡδονὰς των. »

Ἐθέλησα πολλάκις νὰ διακόψω τὴν Σάραν διὰ νὰ γνωρισθῶ· ἀλλ' ἐκεῖνη ὠμίλητε μετὰ τσαύτης ἀδιακόπου ταχύτητος, ὥστε δὲν ἦτον δυνατόν νὰ τῇ ἀποστίνω τὸν λόγον· ἅμα δὲ ἐτελείωσε τὴν ὁμιλίαν τῆς ἐβρίθην εἰς τοὺς πόδας τῆς καὶ « Σάρα » ἀνεφώνησα. Ἄμα ἤκουσε νὰ προφέρω τὸ ὄνομα τῆς, ἠγέρθη βιαίως καὶ ἐκραξεν « ἐγὰθην! » — « Ὅχι δὲν ἐγὰθης », τῆϊπον· « βλέπεις ἐνώπιόν σου τὸν συγγενῆ ἐκεῖνον ὅστις σὲ ἠγάπησεν ἐκ τῆς παιδικῆς του ἡλικίας, καὶ σὲ ἐκλαυσε πικρῶς μὴν αἰσχύνεσαι πλέον· ὁμολόγησε τὸ πάθος σου διὰ ἄνδρα ἐνάρετον· μοὶ ἀφῆκες τὴν κατάστασίν σου· εἶμαι ἕτοιμος νὰ σοὶ τὴν ἀποδώσω, δέξαι τὴν, σὲ καθικετεύω· ὅπως δὲ καὶ ἂν ἀποφασίσῃς, ἔσο βεβαία περὶ τῆς πλέον· ἀπαραβιάστου μυστικότητος. Ἐδοκίμασα μεγάλην δυσκολίαν εἰς τὸ νὰ πρᾶνω τὴν Σάραν ἦτον ἀπαρηγόρητος ὅτι ἐνεπιστεύθη εἰς ἄνθρωπον ἄνευ ἀνάγκης· περὶ δὲ τῶν κτημάτων τῆς ἐπέμεινε ἀμετακίνητος· καὶ ὁ Φίλιπ ὅστις ἐφθασε μίαν στιγμὴν μετὰ τὴν ἀνάγνωρίσίν μου ἐφάνη σύμφωνος μὲ τὴν γνώμην τῆς.

« Ἴδὲ, μοὶ εἶπεν ἐκεῖνος, τὴν ἑπαυλίν μας ἐπιπέψου τὴν, καὶ θὰ τὴν εὐρῆς πλήρη πάντων τῶν ἀναγκαίων ἀγαθῶν· ἰδὲ τοὺς κήπους μας, τοὺς ἀγρούς μας, τὰ λιβάδιά μας, τὰ ποιμνιά μας, καὶ εἰπέ ἂν ἦναι δυνατόν νὰ λείψῃ τι ἰδὲ τὰ ἐπιπλά μας· δὲν εἶναι ἀναπαυτικά; ἡ τράπεζά μας δὲν εἶναι ὑγιεινὴ καὶ ἀφθονος; ἂν εἴχομεν περιστότερον πλοῦτον, δὲν θὰ ἐπράττομεν διὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου τὸ ὅπερ πρᾶττομεν σήμερον· ἦττον ζωηρῶς θὰ ἠσθάνομεθα τὸν πόθον τῆς ἐργασίας· ἡ ἀκηδία θὰ διεδέχετο τὰς ἀγροτικὰς ἀσχολίας μας ἄνευ καμάρου, ἄνευ χρεῶν, ἄνευ ὑπηρεσιῶν, πάντοτε δεδωμένοι εἰς διασκεδάσεις· μετ' ὀλίγον θὰ ἀηδιάζομεν τὸ ὅπερ μᾶς διεσκεδάξεν· ἂν ἦτον δυνατόν νὰ μὴν ἔχωμεν τὰ θέρη μας καὶ τὰ ποιμνιά μας, ὀλιγώτερον θὰ μᾶς ἐθελγεν ἡ ἐλπίς τοῦ καλοῦ

θέρους καὶ τῶν καλῶν ἐρίων· δὲν θὰ ἐδονάμεθα πλέον νὰ ἀπολαμβάνωμεν αὐτὴν τὴν ἐλπίδα· οἱ ἀγροὶ μας θὰ ἦταν σχεδὸν ἀνωφελεῖς, ἢ μόνον χρήσιμοι διὰ τὸ περιττόν μας, θὰ ἦταν ἦττον πολῦτιμοι διὰ ἡμᾶς· θὰ ἐβλέπομεν τὴν ἐξοχὴν μετ' ἀδιαφορίας· καὶ τίς οἶδεν ἂν οἱ ἄλλοι οἱ ἀποτελοῦντες τὴν τρυφήν τῶν καρδιῶν μας ἐνθουσιασμοὶ δὲν ἐδύνωνντο μετὰ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ τοῦ ἐμπνεομένου ὑπὸ τῆς φύσεως; ἐὰν ἡ ψυχὴ μας ἐστερεῖτο τῆς ἐνεργείας τῆς, (καὶ ἡ ἀκηρὰ ζωὴ τὴν ἀποστερεῖ πάντοτε) καὶ ὁ ἔρως μας αὐτὸς ἐνδέχεται νὰ ἐξησθένει· πάντα τὰ φρονήματά μας μᾶς καθιστῶσιν εὐτυχεῖς· εἶναι προσηρμοσμένα εἰς τὸ ἐπάγγελμά μας καὶ ἀλληλένδετα· ἡ εὐτυχία μας εἶναι ἀποτέλεσμα καλῶς συνηρμοσμένου συστήματος· καὶ ἐξ αὐτοῦ οὐδὲν πρέπει νὰ μεταβάλωμεν. »

Ἐπάσχισα καὶ πάλιν νὰ πείσω τοὺς ἐναρέτους μου συγγενεῖς νὰ δεχθῶσι τὰ ἄπερ μοὶ παρεχώρησαν κτήματα, ἀλλ' οὐδὲν κατώρθωσα· μοὶ ὑπεσχέθησαν δὲ νὰ μὲ ἀγαποῦν, νὰ μοὶ φανερώουν τὰ κατ' αὐτοὺς, καὶ μοὶ ἐπέτρεψαν νὰ διέρχωμαι ἡμέρας τινὰς τοῦ ἔτους εἰς τὴν ἑπαυλίν των· ἀπεχωρίσθην, οὐχὶ ἄνευ δακρύων, ἀπ' ἐκείνου τοῦ τόσον ἐρατμοῦ καὶ τοῦ τόσον πεφωτισμένου ζεύγους· ἐμείνα δὲ πεπεισμένος ὅτι ὑπάρχει ἐπὶ τῆς γῆς καὶ εὐδαιμονία καὶ ὀρθὸς λόγος. Εἶθε ἡ σκέψις αὕτη νὰ μὲ ὀδηγήσῃ εἰς τὸ νὰ κατασταθῶ εὐτυχῆς καὶ λογικὸς ἄνθρωπος! Ὅπως δὲ καὶ ἂν ᾖ, ἡ γειτνάζουσα εἰς τοὺς συγγενεῖς μου κατοικία μου κατέστη ἀγαπητὴ εἰς ἐμέ· ἐλπίζω νὰ συχνάζω εἰς αὐτὴν, καὶ ἔτιως μάλιστα ἀποκατασταθῆ ὅλως διόλου· διὸ καὶ σκοπεύω νὰ τὴν ἀνακτίσω· τὰ δὲ κτήματα ἄπερ μοὶ ἔδωκεν ἡ Σάρα δὲν θὰ τὰ μεταχειρισθῶ παντελῶς δι' ἐμέ· θὰ διανέμω τὰ εἰσοδήματα αὐτῶν εἰς τοὺς ἐνδεεστέρους τῶν συγγενῶν μας, αἱ δὲ γαῖαι θὰ ἐπιστρέψωσι ποτὲ εἰς τὰ τέκνα τοῦ Φίλιπ καὶ τῆς Σάρας.

ΡΟΒΕΡΤΟΣ ΛΟΡΔΟΣ ΚΛΙΒΗΣ.

Ο ΘΕΜΒΛΙΩΤΗΣ ΤΟΥ ΕΝ ΤΗ ΙΝΔΙΚῃ ΒΡΕΤΑΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

(Μετάφρασις ὑπὸ Κ. Π.)

(Συνέχεια. Ἴδε φυλλάδιον 17^{ον}.)

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Σουράδζα Δουούλας ἐπεμψε πρὸς τὸν εἰς Δελὶν ἐπὶ φιλῷ ὀνόματι κυριάρχην αὐτοῦ ἐπιστολήν, περιγράφουσαν μὲ πομπωδέστατον ὕρον τὴν τελευταίαν κατάκτησιν, ἔβαλε φρουρὰν εἰς τὸ φρούριον Γουλιέλμου, ἀπηγόρευσεν εἰς ὅλους τοὺς Ἄγγλους τὴν ἐν τῇ γειτονίᾳ αὐτοῦ κατοικίαν καὶ ὠρίσεν, ὅτι, εἰς μνήμην τῶν μεγάλων αὐτοῦ κατορθωμάτων, ἡ Καλκούττα θέλει εἰς τὸ ἐξῆς ὀνομαζέσθαι Ἀλιναγόρα, ὅπερ ἐστὶ, Θεοῦ Πύλη.

Ἡ περὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Καλκούττης εἰδήσις ἐφθασεν εἰς Μεδράτην κατὰ μῆνα Αὐγούστου καὶ ἐκίνησε τὴν θειοτέραν ἀγανάκτησιν. Ἡ ἀποικία πᾶσα